

Pohledávky po splatnosti, jejich daňový a účetní dopad ve vybrané firmě

Michaela Lipinská

Bakalářská práce
2017

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Lipinská**

Osobní číslo: **M14038**

Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Účetnictví a daně**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Pohledávky po splatnosti, jejich daňový a účetní dopad ve vybrané firmě**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vypracujte literární rešerši týkající se daňové a účetní problematiky pohledávek.

II. Praktická část

- Analyzujte současný stav pohledávek ve vybrané společnosti.
- Navrhněte způsob řešení těchto pohledávek z účetního a daňového hlediska.
- Vytvořte návrh na zlepšení stávajícího stavu.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 301 s. ISBN 978-80-7380-568-5.

PERTHEN, Ervín. Správa a vymáhání pohledávek v praxi. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 79 s. ISBN 978-80-7478-952-6.

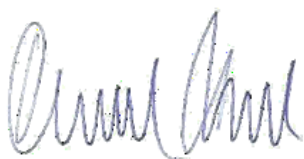
PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.

SCHÖNFELD, Jaroslav. Moderní pohled na oceňování pohledávek. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 169 s. ISBN 978-80-7400-302-8.

WILD, John J. Financial accounting: information for decisions. 4th ed. Boston: McGraw-Hill, c2008, 580 s. ISBN 0-07-304375-3.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Blanka Jarolímová
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: 15. prosince 2016
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. května 2017

Ve Zlíně dne 15. prosince 2016

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 9.5.2017

Jméno a příjmení: Michaela Lipinská

.....
Lipinská

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou pohledávek po splatnosti a jejich dopadem v oblasti účetnictví a daní. Teoretická část je zaměřena na základní pojmy týkající se pohledávek a jejich správy, která zahrnuje jednak prevenci vzniku problémových pohledávek, tak možnosti jejich vymáhání. V neposlední řadě je zde vysvětlen postup při tvorbě opravných položek a odpisu pohledávky. V praktické části je provedena analýza pohledávek a popsán postup tvorby opravných položek a odepisování ve vybrané společnosti. Dále jsou zde navržena možná řešení u konkrétních pohledávek, která by firmě zajistila daňovou úsporu. Na závěr jsou na základě této analýzy doporučena zlepšení ve správě pohledávek.

Klíčová slova: pohledávka, opravná položka, odpis pohledávky, insolvenční řízení, daň z příjmu právnických osob

ABSTRACT

This Bachelor Thesis deals with issues of overdue outstanding debts and their impact on the accounting and tax area. The theoretical part is focused on the basic terms concerning receivables and their management, which includes both the prevention of problematic receivables and the possibility of collecting them. Last but not least, the procedure for creating adjusting items and writing off receivables is explained here. The practical part contains an analysis of receivables carried out and describes the procedure for creating adjusting items and writing off in a selected company. Also possible solutions for specific receivables are proposed here that would ensure a tax saving for the company. In conclusion, improvements in the receivable management are recommended on the basis of this analysis.

Keywords: receivable, adjusting item, receivable write-off, insolvency procedure, corporate income tax

Na úvod své bakalářské práce bych ráda poděkovala paní Ing. Blance Jarolímové za odborné připomínky, rady a podněty, které mi poskytla v průběhu zpracování práce.

Mé poděkování patří také pracovníkům společnosti XY za poskytnutí informací a podkladů pro zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	12
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 VYMEZENÍ POHLEDÁVEK.....	14
1.1 VZNIK POHLEDÁVKY	14
1.2 ČLENĚNÍ POHLEDÁVEK.....	14
1.2.1 Členění pohledávek z hlediska času.....	15
1.2.2 Členění pohledávek podle ekonomické podstaty	15
1.2.3 Členění pohledávek podle způsobu účtování při jejich vzniku.....	15
1.2.4 Členění pohledávek podle pravděpodobnosti splacení	16
1.2.5 Členění pohledávek podle insolvenčního zákona	16
1.3 ZÁNİK POHLEDÁVKY	16
1.3.1 Způsoby plnění dluhu.....	17
1.3.2 Další možnosti zániku pohledávky	17
1.4 PROMLČENÍ POHLEDÁVKY.....	18
2 SPRÁVA POHLEDÁVEK	19
2.1 PŘEDCHÁZENÍ VZNIKU PROBLÉMOVÝCH POHLEDÁVEK	19
2.1.1 Informace k hodnocení dlužníků.....	20
2.1.2 Smluvní dokumentace	21
2.1.3 Zajištění pohledávek	21
2.2 MIMOSOUDNÍ ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI	22
2.2.1 Notářský zápis	23
2.2.2 Rozhodčí řízení	24
2.2.3 Mediace	24
2.2.4 Postoupení pohledávek.....	25
2.2.5 Faktoring	25
2.2.6 Forfaiting.....	26
2.3 SOUDNÍ ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI	26
2.4 INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ	27
2.4.1 Zahájení insolvenčního řízení	27
2.4.2 Reorganizace	28
2.4.3 Konkurs	28
2.4.4 Oddlužení	28
3 POHLEDÁVKY Z HLEDISKA ÚČETNICTVÍ A DANÍ.....	29
3.1 OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK	29
3.2 POHLEDÁVKY V ÚČETNICTVÍ.....	30
3.2.1 Inventarizace pohledávek.....	31
3.2.2 Základní účetní operace s pohledávkami	31

3.3	ÚČETNÍ OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM.....	32
3.4	ZÁKONNÉ OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	33
3.4.1	OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.....	34
3.4.2	OP k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994	34
3.4.3	OP k nepromlčeným pohledávkám ostatním	35
3.5	ODPIS POHLEDÁVEK	35
3.5.1	Účetní odpis pohledávek	36
3.5.2	Daňové posouzení odpisu pohledávek	36
II PRAKTICKÁ ČÁST		37
4	PŘEDSTAVENÍ SPOLEČNOSTI.....	38
4.1	CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI.....	38
4.1.1	Historie a současnost.....	38
4.1.2	Odběratelé a dodavatelé	39
4.1.3	Organizační struktura a zaměstnanci	39
4.1.4	Způsob vedení účetnictví	40
4.2	MAJETKOVÁ A FINANČNÍ STRUKTURA SPOLEČNOSTI.....	40
4.2.1	Čistý pracovní kapitál	44
5	ANALÝZA POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI.....	45
5.1	STRUKTURA POHLEDÁVEK V ROZVAZE.....	45
5.2	UKAZATELÉ AKTIVITY.....	46
5.3	POHLEDÁVKY PO SPLATNOSTI	47
5.4	ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK.....	48
5.5	EVIDENCE POHLEDÁVEK V ÚČETNICTVÍ	49
5.6	OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	51
5.6.1	Dlužník RK	52
5.6.2	Dlužník DP.....	54
5.6.3	Dlužník KV	55
5.6.4	Dlužník NP.....	55
5.7	ODPIS POHLEDÁVEK	56
6	NÁVRH NA ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍCH POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI.....	57
6.1	DLUŽNÍK P	57
6.2	DLUŽNÍK D.....	58
6.3	DLUŽNÍK AM	59
6.4	DLUŽNÍK MM	60
6.5	DLUŽNÍK S	60
6.6	DLUŽNÍK G.....	61
6.7	OSTATNÍ DLUŽNÍCI.....	62
7	DOPORUČENÍ PRO SPOLEČNOST XY.....	63

7.1	NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ SPRÁVY POHLEDÁVEK.....	63
7.2	NÁVRHY PRO ROK 2016 PRO SNÍŽENÍ ZÁKLADU DANĚ Z PŘÍJMU.....	65
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM OBRÁZKŮ	72
	SEZNAM TABULEK.....	73

ÚVOD

Smyslem existence každého podniku je vytvářet ekonomický prospěch, tedy zisk. Tento zisk je v drtivé většině vytvářen v rámci obchodních vztahů, a to prodejem zboží nebo poskytováním služeb. Pokud se nejedná o podnik, který poskytuje tato plnění pouze oproti platbě v hotovosti, je právě tento obchod důvodem pro vznik pohledávek a závazků. Dá se tedy říct, že pohledávky tvoří poměrně důležitou část oběžných aktiv podniku, a právě jejich zařazení mezi oběžný majetek již naznačuje, že jejich hlavním rysem by měla být schopnost se co nejrychleji přeměňovat v hotovost. Snahou každého podniku by tedy mělo být zvyšování rychlosti obratu pohledávek, čímž si zajistí dostatečně vysokou likviditu a může se vyhnout případným rizikům platební neschopnosti z důvodu opožděných úhrad od odběratelů.

V reálu však nejspíše neexistuje žádný podnik, který by se v průběhu svého života nesetkal ani s jednou pohledávkou po lhůtě splatnosti. Pokud se tyto pohledávky vyskytují ve větší míře, může to mít pro podnik negativní následky, a to v podobě snížené likvidity nebo dokonce finančních ztrát. Ztráty nevznikají jen v důsledku nedobytných pohledávek, ale také díky skutečnosti, že pohledávka je již při svém vzniku účtována do výnosů a tyto výnosy zvyšují základ daně pro výpočet daně z příjmu, čímž podnikatel za toto ve skutečnosti neuskutečněné peněžní plnění ještě odvede navíc daň. Pokud se jedná o plátce daně, je tato pohledávka současně předmětem daně z přidané hodnoty, bez ohledu na to, zda došlo k její úhradě. A právě ke zmírnění těchto dopadů slouží daňové opravné položky a odpis pohledávek, jejichž tvorbě se věnuje tato bakalářská práce.

Teoretická část bude věnována problematice týkající se pohledávek, jejich členění, vzniku a zániku. Dále bych se chtěla věnovat správě pohledávek, které by mělo být dle mého názoru v podniku věnováno dostatek pozornosti, jelikož právě vhodným řízením a neustálou kontrolou může podnik ve velké míře vzniku problémových pohledávek předcházet nebo již v případě jejich existence, může firmě pomoci co nejvíce zmírnit jejich následky. V neposlední řadě se budu také věnovat pohledávkám z pohledu účetnictví a daní, tedy tvorbě opravných položek a odpisům pohledávek.

Praktická část bude zaměřena na pohledávky konkrétní společnosti XY. Nejdříve provedu majetkovou a finanční analýzu tohoto podniku. Stěžejní částí pak bude následná analýza pohledávek, kde rozeberu jednotlivé konkrétní dlužníky a na závěr práce se pokusím navrhnout možná řešení již existujících pohledávek, a to z hlediska účetnictví a daní, jejichž

aplikací by případně mohla vzniknout úspora na dani. Dále zde uvedu několik návrhů na zefektivnění současného řízení pohledávek ve společnosti XY.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je provést analýzu současného stavu pohledávek ve společnosti XY a na jejím základě pak navrhnout možná řešení konkrétních pohledávek po splatnosti z hlediska účetnictví a daní, a doporučit další postupy při vymáhání těchto problémových pohledávek.

Dílním cílem této práce je stručně vymezení nejdůležitějších pojmů týkajících se pohledávek a jejich správy, včetně účetních a daňových aspektů, a následně zhodnocení dosavadního řízení pohledávek ve vybrané společnosti a navržení vylepšení ve správě pohledávek pro její zefektivnění.

Pro dosažení výše uvedených cílů je tato práce rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsou prostřednictvím metody sběru dat z odborných literárních a příslušných legislativních zdrojů stručně vymezeny základní pojmy týkající se pohledávek a jejich řízení, včetně postupů při řešení pohledávek po splatnosti. Následně jsou pohledávky rozebrány také z hlediska účetnictví a daní. Hlavním cílem této části je všechny získané informace seskupit, logicky uspořádat a vytvořit jeden ucelený pohled na tuto problematiku.

V praktické části jsou tyto poznatky aplikovány na konkrétní společnost, která je hned v úvodu představena. Následně je provedena finanční analýza a analýza pohledávek, ve které je kladen důraz hlavně na pohledávky po splatnosti. Jsou zde popsány postupy při jejich vymáhání, které daná firma aplikuje a v neposlední řadě opravné položky, které podnik v současné době eviduje. Na závěr této části jsou vytvořeny návrhy na řešení konkrétních pohledávek po splatnosti a navržena opatření, která by měla vést ke zvýšení efektivnosti správy pohledávek v této společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POHLEDÁVEK

Pohledávka ztělesňuje dosud neutišený nárok věřitele vůči jiným fyzickým nebo právnickým osobám neboli dlužníkům, kteří jsou povinni tento požadavek uspokojit. Ve většině případů je vyjádřen finančně, a to jako nárok na zaplacení konkrétní částky. Někdy se ale může jednat také o nefinanční plnění, jako je třeba slib předat technologii nebo jiné duševní vlastnictví. Pohledávku lze tedy definovat jako majetkové právo na úhradu peněz. (Česko, 2012, s. 1208; Kislingerová, 2013, s. 150; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 90)

Wild (2008, s. 282) definuje pohledávku jednoduše, a to jako splatnou částku, která vzniká na základě úvěrového prodeje zákazníkům. Mezi nejběžnější pohledávky patří tedy pohledávky za odběrateli a směnky k inkasu. Ostatní pohledávky pak mohou být například úroky, pohledávky na vrácení daně nebo pohledávky za zaměstnanci.

Podle Bařinové a Vozňákové (2007, s. 11) jsou pohledávky důležitou složkou oběžného majetku podniku, protože jejich množství a především rychlost splacení má velký vliv na likviditu podniku. Pokud má podnik větší množství pohledávek a zároveň platební morálka odběratelů není na příliš vysoké úrovni, podnik se může dostat do tzv. druhotné platební neschopnosti, čímž se stává nelikvidní a není schopen hradit své závazky.

Účelem pohledávek je přinést podniku ekonomický prospěch tím, že dojde ke splnění všech předpokládaných požadavků. Pokud ale dojde k opoždění úhrady ze strany dlužníka, může dojít k ohrožení tohoto ekonomického prospěchu, a v případě, že nedojde k úhradě vůbec, může dojít dokonce ke snížení ekonomického prospěchu. (Bokšová, 2013, s. 389)

1.1 Vznik pohledávky

Vznik pohledávky může být zapříčiněn celou řadou právních úkonů. Podle § 1723 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník může pohledávka vzniknout například na základě smlouvy, jako je smlouva o prodeji výrobků, zboží či služeb, a dále také z protiprávního činu nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá. (Česko, 2012, s. 1208)

1.2 Členění pohledávek

Na pohledávky se můžeme dívat z různých pohledů, a tedy i jejich členění může být z různých hledisek, jako například z hlediska času, podle ekonomické podstaty, podle pravdě-

podobnosti jejich splacení, podle účtování při jejich vzniku nebo podle insolvenčního zákona.

1.2.1 Členění pohledávek z hlediska času

Asi nejčastější a nejrozšířenější rozdělení pohledávek je bezesporu členění z hlediska doby splatnosti, dle § 10 a 11 Vyhlášky č. 500/2002 Sb., následovně:

1. **dlouhodobé pohledávky** – patří zde pohledávky, které mají v okamžiku sestavení účetní závěrky dobu splatnosti delší než jeden rok,
2. **krátkodobé pohledávky** – patří zde pohledávky, které mají v okamžiku sestavení účetní závěrky dobu splatnosti jeden rok a kratší. (Česko, 2002, s. 9694 a 9695)

1.2.2 Členění pohledávek podle ekonomické podstaty

Bokšová (2013, s. 389-390) klasifikuje pohledávky podle ekonomické podstaty na:

1. **pohledávky z obchodních vztahů** – představují vydané faktury za prodej zboží, výrobků či služeb,
2. **poskytnuté zálohy** – zálohy na dodávku zboží, výrobků nebo služeb, dále zálohy na nákup dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku,
3. **pohledávky za zaměstnanci** – patří zde pohledávky vyplývající z pracovněprávních vztahů a ostatní pohledávky za zaměstnanci,
4. **ostatní pohledávky** – zde můžeme zařadit pohledávky za institucemi sociálního a zdravotního pojištění, pohledávky daňové, ke společníkům, pohledávky z titulu časového rozlišení (příjmy a náklady příštích období), pohledávky za upsaný ZK, pohledávky dohadné (za pojišťovnou) a další.

1.2.3 Členění pohledávek podle způsobu účtování při jejich vzniku

Pilařová (2016, s. 74) rozděluje pohledávky na dvě základní skupiny z hlediska účtování při jejich vzniku:

1. **pohledávky vlastní** – jedná se o pohledávky, které vzniknou v okamžiku jejich zaúčtování do výnosů na základě vydané faktury; jsou oceňovány jmenovitou hodnotou,
2. **pohledávky cizí** – jedná se o pohledávky, které vzniknou v okamžiku zaúčtování smlouvy o postoupení pohledávky do aktiv postupníka; jsou oceňovány pořizova-

cími cenami (tj. cena pořízení plus náklady spojené s tímto pořízením); pokud je pohledávka nabyta postoupením, nejedná se o výnos ale pouze o zvýšení hodnoty aktiv.

1.2.4 Členění pohledávek podle pravděpodobnosti splacení

Bařinová a Vozňáková (2007, s. 71) rozdělují pohledávky podle pravděpodobnosti a ochoty dlužníka splácet dluh následovně:

1. **běžné** – u těchto pohledávek nejsou žádné pochyby o tom, že dojde k jejich včasnému a úplnému splacení, jelikož se dlužník nachází v příznivé finanční a platební situaci,
2. **sporné** – pohledávka, u nichž dlužník zpochybňuje její náležitosti, jako je například částka nebo doba splatnosti,
3. **pochybné** – pohledávka je již sice po splatnosti, ale její úplná nebo částečná úhrada je stále možná a pravděpodobná; zároveň došlo k vyzvání dlužníka k její úhradě,
4. **nedobytné** – pohledávka se jeví jako nenávratná nebo návratná jen z malé části; jestliže je dlužník v konkurzním nebo vyrovnávacím řízení, jedná se o nedobytnou pohledávku vždy.

1.2.5 Členění pohledávek podle insolvenčního zákona

Jak uvádí Maršíková (2011, s. 67) pohledávky podle insolvenčního zákona dělíme na:

1. **pohledávky přednostní** – jsou uspokojovány v průběhu insolvenčního řízení průběžně a neuplatňují se přihláškou, ale přímo u insolvenčního správce,
2. **pohledávky nepřednostní** – věřitelé je v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou, vznikly v minulosti před rozhodnutím o úpadku a jsou uspokojovány poměrně,
3. **pohledávky zajištěných věřitelů** – jsou uplatňovány rovněž přihláškou, věřitelé však mají nárok na přednostní uspokojení z výtěžku získaného zpeněžením zástavy.

1.3 Zánik pohledávky

Pohledávka může zaniknout několika způsoby. Podle § 1908 a 1910 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, pohledávka zaniká řádným a včasným splněním dluhu na náklady dlužníka. Věřitel nemůže být proti své vůli nucen, aby přijal něco jiného, než co přísluší

k jeho pohledávce a zároveň také dlužník nemůže být nucen, aby poskytl něco jiného, než co je dlužen. (Česko, 2012, s. 1230 a 1231)

1.3.1 Způsoby plnění dluhu

Nový občanský zákoník říká, že pokud je možné dluh splnit několika způsoby, potom si způsob jeho splnění může určit sám dlužník. V případě, že toto právo má věřitel, musí volbu učinit bez zbytečného odkladu a v předem sjednané době, aby o tomto byl dlužník v dostatečném předstihu informován. Pokud některá ze stran nevykoná tuto volbu včas, toto právo automaticky získává strana druhá. (Česko, 2012, s. 1232)

Dluh se plní vcelku, jestliže však dlužník nabídne částečné plnění, povinností věřitele je toto plnění přijmout (neodporuje-li to povaze závazku). Náklady, které vzniknou věřiteli kvůli částečnému plnění navíc, nese dlužník. (Česko, 2012, s. 1233)

Pokud dlužník neplní svůj dluh řádně a včas, můžeme říct, že se nachází v prodlení. Věřitel po něm může požadovat zaplacení úroku z prodlení, nebo může požadovat náhradu za škody vzniklé nesplněním tohoto dluhu, ale to jen v případě, není-li tato škoda kryta úroky z prodlení. (Česko, 2012, s. 1236 a 1237)

1.3.2 Další možnosti zániku pohledávky

Nový občanský zákoník (Česko, 2012, s. 1237-1240) nabízí i další možnosti zániku pohledávky než je splnění dluhu, a to například:

1. **započtení** – v situaci, kdy dvě strany mají vůči sobě vzájemné pohledávky, je možné provést tzv. započtení pohledávek; tímto započtením dojde k zániku pohledávek v takové výši, v jaké dochází k jejich vzájemnému krytí,
2. **splynutí** – nastává například v okamžiku, kdy splyne právo s povinností jedné osobě (např. pokud se nájemce stane vlastníkem bytu, který má pronajatý), v tomto případě toto právo i povinnost zaniká,
3. **prominutí dluhu** – za předpokladu, že s prominutím dlužník souhlasí,
4. **výpověď** – závazek lze vypovědět, ujedná-li si to strany, nebo stanoví-li to zákon,
5. **odstoupení od smlouvy** - např. při porušení smlouvy druhou stranou,
6. **smrt dlužníka nebo věřitele** – v případě smrti dlužníka tato povinnost zaniká, jen pokud se jedná o plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem; v případě smrti věřitele toto právo zanikne, pokud je toto plnění omezeno jen na jeho osobu.

1.4 Promlčení pohledávky

Jedná se o situaci, kdy nedošlo k vykonání práva v promlčecí lhůtě. Pokud dojde k uplynutí této lhůty, pohledávka se stává promlčenou a dlužník není povinen tento dluh plnit. Jestliže však dlužník svůj dluh plnil po uplynutí promlčecí lhůty, nemá právo požadovat vrácení. K tomuto ale soud přihlédne, namítne-li to dlužník, jinak se pohledávka za promlčenou považovat nebude. Právně ale tato pohledávka nezaniká, věřitel pouze ztrácí možnost vymáhat její splnění. (Česko, 2012, s. 1093)

Tato promlčecí lhůta trvá 3 roky od okamžiku, kdy mohlo být právo uplatněno. Existují ale výjimky, u kterých se tato lhůta liší. Může se jednat například o situaci, kdy dlužník svůj dluh uzná. Zde se toto právo promlčí až za deset let ode dne, kdy došlo k uznání dluhu. Pokud dlužník ve svém uznání určí také dobu, do které tento dluh splní, toto právo se promlčí až za deset let od posledního dne této určené doby. V některých případech může dojít k zastavení běhu promlčecí lhůty, a to například pokud je na základě žaloby věřitele zahájeno soudní řízení. (Česko, 2012, s. 1094-1096)

Zákon č. 89/2012 Sb., konkrétně § 630, umožňuje stranám sjednat si vlastní promlčecí lhůtu, která však nesmí být kratší než jeden rok a delší než patnáct let. (Česko, 2012, s. 1095)

U pohledávek vzniklých před rokem 2014 se však musíme řídit obchodním zákoníkem, který tuto promlčecí lhůtu určuje na čtyři roky a starým občanským zákoníkem, který ji stanovuje na tři roky. (Česko, 1964, s. 210; Česko, 1991a, s. 2522)

Na pohledávky vzniklé před rokem 2014 se také pohlíží jinak v případě, že došlo k jejich uznání ze strany dlužníka. V tomto případě se rozlišuje, zda se jedná o uznání závazku nebo uznání dluhu. Pokud se jedná o uznání závazku, musíme se řídit § 323 obchodního zákoníku, kdy po tomto uznání začíná běžet nová promlčecí lhůta ve výši 4 let. Toto uznání může být v písemné formě nebo ve formě částečného plnění dluhu. Uznání dluhu se pak řídí § 558 občanského zákoníku, podle kterého může dojít k uznání dluhu písemnou formou, ale i příslibem zaplacení. Nová promlčecí doba je v tomto případě 10 let. (Pilátová a Richter, 2011, s. 19-20)

2 SPRÁVA POHLEDÁVEK

Správu, neboli řízení pohledávek můžeme definovat jako soubor pravidel a postupů vedoucích k optimálnímu usměrňování pohledávek v podniku, a k co největšímu snížení rizika jejich nesplacení ze strany dlužníků. Tato správa zahrnuje analýzu pohledávek, sledování jejich vývoje, dále rozbor jejich struktury, analýzu likvidnosti a rizik spojených s těmito pohledávkami, jako je například platební neschopnost, či nevěle dlužníků, a v neposlední řadě sledování nákladů spojených právě s pohledávkami. (Pavelková a Knápková, 2008, s. 108)

V každém podniku, ve kterém hrají pohledávky nějakou roli, je důležité vytvořit přehledný systém, jak s nimi nakládat a hlavně jak docílit, aby byly pod neustálou kontrolou finančního managementu, který v případě, že nedojde k uhrazení dluhu ze strany některého odběratele, podnikne příslušné kroky pro jejich vymáhání. Pro efektivní řízení pohledávek je účelné, aby si vedení podniku rozdělilo odběratele do několika skupin na základě jejich dosavadní platební morálky a jejich ostatních vlastností. Dalším důležitým krokem v řízení pohledávek je využití možnosti preventivního zajištění pohledávek a zároveň důsledné a správné zpracování obchodních smluv. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 11)

Pokud podnik nebude mít kvalitní systém řízení pohledávek, může se stát, že v důsledku přebytku neuhrazených pohledávek, nebude sám schopen hradit své vlastní závazky. Dostane se tedy do platební neschopnosti, která v současném tržním prostředí ztělesňuje jeden z vážných ekonomických ukazatelů ovlivňující finanční zdraví podniku. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 11)

2.1 Předcházení vzniku problémových pohledávek

Jakmile v podniku vzniknou problémové pohledávky, je nutné zvolit zavčasu takové postupy správy pohledávek, které umožní dosáhnout vymožení její co největší části. Firma se ale může snažit sebevíce, ale většinou tyto operace pouze zmírňují následky a jen zřídka kdy se věřiteli podaří dosáhnout 100% úhrady této pohledávky, natož vymožení všech vynaložených nákladů na její vymáhání. A právě kvůli této skutečnosti by mělo vedení podniku při řízení pohledávek postupovat tak, aby se vzniku problémových pohledávek mohlo co nejvíce vyhnout, jelikož tento postup je pro firmu nejefektivnější a hlavně nejlevnější, většinou sebou totiž nenese žádné další náklady. (Perthen, 2015, s. 2)

Při uzavírání smluv by měly být vždy podniknuty následující kroky, aby bylo možné vyhnout se hrozbě vzniku problémových pohledávek. Do těchto kroků můžeme zařadit získávání informací o dlužníkovi, kladení důrazu na správnou formu uzavírané smlouvy a provedení preventivního zajištění pohledávek. (Perthen, 2015, s. 9-19)

2.1.1 Informace k hodnocení dlužníků

Před tím než firma uzavře smlouvu se svým obchodním partnerem, je dobré mít o tomto potenciálním odběrateli dostatečné množství informací, které by měly být včasné, spolehlivé, aktuální, pravdivé, objektivní a měly by být získané legální cestou. Je vhodné zjistit si zejména jeho ekonomickou sílu, postavení na trhu, konkurenci, dále bonitu firmy, spolehlivost při splácení úvěrů a případně, zda se nedostal do nějakého obchodního sporu. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 13; Pilátová a Richter, 2011, s. 9)

Některé informace si věřitel může vyžádat přímo u dlužníka, jako například výši jeho příjmů nebo výši dosaženého výsledku hospodaření. Toto vyžádání není ale vždy možné a zároveň je dobré si tyto informace ověřit i z jiných zdrojů. Perthen (2015, s. 10-13) mezi tyto zdroje informací řadí:

1. **obchodní rejstřík** – zde mají obchodní společnosti povinnost každoročně zakládat účetní závěrku a v některých případech i výroční zprávu,
2. **ARES** – neboli Administrativní registr ekonomických subjektů; jsou zde informace týkající se jak právnických osob, tak podnikajících fyzických osob, které můžeme nalézt v obchodním rejstříku a dále informace o plátcích DPH, vydaných živnostenských oprávněních a údaje o poskytnutých dotacích těmto podnikatelským subjektům; je dostupný na serveru Ministerstva financí ČR,
3. **Centrální evidence exekucí** – obsahuje seznam všech ekonomických subjektů, proti kterým je zahájeno exekuční řízení a současně výši vymáhaných částek; jejím správcem je Exekutorská komora ČR,
4. **ISIR** – neboli insolvenční rejstřík; obsahuje soupis fyzických a právnických osob, které samy na sebe nebo proti kterým byl podán návrh na zahájení insolvenčního řízení,
5. **katastr nemovitostí** – jsou zde údaje o již probíhajících insolvenčních a exekučních řízeních,
6. **rejstřík trestů** – jedná se o rejstřík právnických osob, které byly již pravomocně odsouzeny v trestním řízení,

7. **Daňový portál** – pokud je náš potenciální odběratel plátcem DPH, prostřednictvím daňového portálu si můžeme zjistit, zda není veden v seznamu tzv. nespolehlivých plátců.

2.1.2 Smluvní dokumentace

Většina pohledávek, které vznikají v podniku, jsou pohledávky ze závazkových smluvních vztahů. Tato smlouva může být uzavřena písemně, ale i ústně. Strany si mohou zvolit samy, kterou z těchto forem využijí, pokud nestanoví zákon jinak. Většinou je však lepší zvolit si písemnou formu, která obsahuje podpisy všech stran, čímž značně ulehčuje důkazní situaci a jasně ukazuje, co bylo ve smlouvě dohodnuto. Pokud dojde k uzavření smlouvy ústně, může se stát, že po určitém čase si bude každý dohodu pamatovat jinak a bude potřeba složitějšího dokazování k určení, jak původní smlouva vypadala, například pomocí svědeckých výpovědí. (Perthen, 2015, s. 13-14)

Z každé uzavřené smlouvy by mělo být jasně patrné, kdo ji uzavírá, jestli není některá ze stran zastoupena zástupcem, pokud ano, musí zde být uvedeno, kdo a koho zastupuje, dále by zde mělo být jasně řečeno co je předmětem této smlouvy (co má dodat, vytvořit, opravit postavit a v jaké kvalitě), kdy to má být plněno a co za to. (Perthen, 2015, s. 15)

2.1.3 Zajištění pohledávek

Dalším významným způsobem jak se vyhnout riziku neuhrazených pohledávek je jejich zajištění. Dlužník je motivován k včasnému zaplacení svých závazků, protože si uvědomuje, že u zajištěné pohledávky pro něj bude nejspíše velmi obtížné vyhnout se jejímu zaplacení, a navíc v případě, že s touto platbou bude otálet, může to pro něj znamenat určitý majetkový postih. Je tedy pochopitelné, že při placení dá přednost úhradě pohledávek zajištěných před pohledávkami nezajištěnými. (Perthen, 2015, s. 17)

Perthen (2015, s. 16-19) a Bařinová a Vozňáková (2007, s. 17-21) uvádějí, že pohledávky mohou být zajištěny na základě dohody, která stanoví, že v případě neuhrazení dluhu, získá věřitel přednostní právo uspokojit se z majetku dlužníka nebo z majetku třetí osoby. V těchto situacích hovoříme například o zástavním právu, ručení, smluvní pokutě nebo výhradě vlastnického práva.

1. **zástavní právo** – pokud nedojde k řádné a včasné úhradě pohledávky, věřitel má právo požadovat uspokojení svého nároku prostřednictvím zastavené věci, která

může mít movitý, ale i nemovitý charakter; zástavní právo k nemovitostem se používá zejména k zajištění dluhu u pohledávek v řádu statisíců a vyšších; tato skutečnost je následně zapsána do katastru nemovitostí ke konkrétním nemovitostem dlužníka; méně časté je zajištění na movitých věcech, které by se mělo realizovat prostřednictvím notáře a zápisem do rejstříku zástav,

2. **ručení** – ručení je specifické tím, že právo, které se při této formě zajištění zakládá, nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem, ale mezi věřitelem a třetí osobou, která se zaváže, že v případě prodlení dlužníka jeho závazek sama uhradí; používá se zejména u zajištění pohledávek nižších hodnot; tyto třetí osoby by měly být ale podrobeny stejnému testu platební schopnosti (solventnosti) jako samotný dlužník, aby v případě jeho prodlení byly skutečně schopny jeho závazky uhradit,
3. **smluvní pokuta** – pokud dlužník včas nehradí své dluhy, je povinen hradit úroky z prodlení, které představují náhradu škody vzniklé při porušení jeho povinností,
4. **výhrada vlastnického práva** – nejedná se přímo o zajištění; tato metoda je významná, jelikož kupující se stává majitelem prodávané věci až v okamžiku, kdy dojde k úplné úhradě kupní ceny, do té doby má vlastnické právo k této věci prodávající; pokud nedojde k řádnému zaplacení této ceny, prodejce má možnost od smlouvy odstoupit a vzít si danou věc zpět od kupujícího.

2.2 Mimosoudní zajištění pohledávek po splatnosti

Přestože podnik využívá možnosti preventivního zajištění svých pohledávek a průběžně sleduje jejich vývoj a situaci dlužníka, je téměř nemožné vyhnout se vzniku právě problémových pohledávek. Pokud u některých pohledávek uplyne doba splatnosti a dlužník nejeví žádnou aktivitu ve snaze o jejich úhradu, je důležité, aby těmto pohledávkám začala být věnována dostatečná pozornost a podnik by měl začít uvažovat o způsobech jejich vymáhání, a to co nejdříve, protože rychlost jednání v této situaci je jedním z významných faktorů, které ovlivňují celkovou výši uspokojení pohledávky. (Perthen, 2015, s. 27)

V této situaci by mělo vedení podniku zvážit, zda bude vymáhání provádět vlastními silami, nebo využije služeb inkasní kanceláře či jiné společnosti specializované na vymáhání pohledávek. Mezi tyto společnosti patří například webový portál epohledavky.cz, provozovaný společností ERECEIVABLES MANAGEMENT s.r.o., která se zabývá vymáháním pohledávek online. Tento způsob má výhodu v tom, že všechny náklady, vzniklé při vymáhání jsou daňově uznatelným nákladem, protože jsou podloženy dokladem (fakturou od

inkasní kanceláře) a zároveň má podnik přehled o celkové sumě, která byla do tohoto vymáhání investovaná. Pokud si však podnik zvolí vymáhání vlastními silami, musí počítat s tím, že přesnou výši investované částky nejspíše nezjistí, jelikož jsou obsaženy například v cestovním nebo jsou součástí mzdových nákladů. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 43; epohledavky.cz, ©2013-2017)

Úplně prvním krokem při vymáhání pohledávek by měla být výzva dlužníka k úhradě, a to prostřednictvím telefonního kontaktu, osobní schůzky nebo zasláním tzv. předžalobní upomínky. Pokud je jeho prodlení způsobeno dočasnou platební neschopností a zároveň je ochoten své závazky uhradit, podnik mu může nabídnout jisté výhody, popřípadě jeho nepostížení, za to, že je již v prodlení. Je také účinné dát mu možnost splátek a vytvořit splátkový kalendář. (Perthen, 2015, s. 28)

Jestliže ale dlužník odmítá jakékoliv možnosti řešení tohoto problému, podnik má právo na něj podat žalobu k místně příslušnému soudu. U složitějších sporů se ale může stát, že se tento proces protáhne až na několik let a může pro firmu znamenat vysoké náklady. Proto by se měl každý podnik snažit, tomuto soudnímu sporu vyhnout všemi dostupnými možnostmi, které by měly pro firmu menší negativní následky. (Perthen, 2015, s. 19)

Soudnímu sporu se může podnik vyhnout například notářským zápisem, rozhodčím řízením, mediací, postoupením pohledávek či využitím faktoringu nebo forfaitingu.

2.2.1 Notářský zápis

Jak bylo uvedeno výše, dlužník se může dostat do prodlení, ne z důvodu neochoty svůj dluh splatit, ale z důvodu, že jeho včasnému a řádnému plnění brání nepříznivá finanční situace. Je-li i přes tuto skutečnost ochoten svému závazku dostát, například prostřednictvím splátkového kalendáře, věřitel by si měl tuto jeho snahu „pojistit“ prostřednictvím notářského zápisu, který zajišťuje právní uznání dluhu. (Pilátová a Richter, 2009, s. 28)

Obrovskou výhodou notářského zápisu je fakt, že tato dohoda je považována za exekuční titul a pokud nedojde ke splnění dluhu, věřitel ji může spolu s návrhem na zahájení exekuce předložit exekutorovi. Nemusí tedy nutně dojít k zahájení soudního řízení, které by mohlo mít mnohem delší průběh, a po vydání rozsudku by byla nejdříve dlužníkovi uložena povinnost dluh splatit ve stanovené lhůtě, a až po uplynutí této lhůty by bylo možné přistoupit k exekučnímu řízení. (Perthen, 2015, s. 22)

Uznáním dluhu také začíná běžet nová promlčecí lhůta, a to deset let ode dne, kdy došlo k jeho uznání. Pokud dlužník ve svém uznání určí také dobu, do které tento dluh splní, toto právo se promlčí až za deset let od posledního dne této určené doby. (Česko, 2012, s. 1096)

2.2.2 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je další mimosoudní možností řešení majetkových sporů, ve kterém si jeho účastníci zvolí třetí neutrální osobu, která bude rozhodovat o jejich sporech. Je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 51)

Strany se mohou již při uzavírání smlouvy dohodnout na tom, že pokud v budoucnu dojde k případnému sporu, bude tento spor řešen prostřednictvím rozhodčího řízení. V tomto případě se do smlouvy vkládá tzv. rozhodčí doložka. Pokud však tento spor již započal, rozhodčí řízení lze zahájit na základě uzavření tzv. smlouvy o rozhodci. Obě tyto rozhodčí smlouvy musí být uzavřeny v písemné formě, jinak jsou neplatné. (Česko, 1994, s. 2106; Perthen, 2015, s. 21)

V rozhodčí smlouvě je dále sjednáno, zda řízení proběhne před rozhodcem či před více rozhodci (jejich počet musí být vždy lichý) nebo před stálým rozhodčím soudem (v ČR existují tři stálé rozhodčí soudy). Výsledkem rozhodčího řízení je vydání závazného a vykonatelného rozhodnutí, které má stejnou váhu jako rozsudek a neexistuje proti němu žádný opravný prostředek. Velkou výhodou je právě jeho rychlost, neformálnost a menší náklady na vedení sporu než u soudního řízení. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 51; Perthen, 2015, s. 21)

2.2.3 Mediace

Konflikty mohou být řešeny také prostřednictvím mediace, ve které hrají důležitou roli neutrální kvalifikované třetí osoby tzv. mediátoři, jejichž úkolem je pomoci účastníkům sporu k uzavření dohody, která je přijatelná pro obě strany a zároveň zlepšit vzájemné vztahy mezi těmito účastníky a obnovit jejich dobré obchodní vztahy. Mediační řízení je zcela dobrovolné a všechny strany mají v průběhu celého řízení právo mediaci ukončit. V jistých situacích však může být mediace nařízena soudně, a to v případě již probíhajícího soudního sporu, kdy si chce soudce ověřit, že se obě strany pokusily o smír a urovnání svých konfliktů. (Janotová, 2014, s. 15 a 27; Perthen, 2015, s. 39)

Mediace je upravena zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci.

2.2.4 Postoupení pohledávek

Pokud se věřitel nechce zabývat zdlouhavým vymáháním pohledávek, může využít možnosti postoupení neboli prodeje své pohledávky jinému subjektu. Tento prodej se uskutečňuje na základě písemné smlouvy a za sjednanou cenu, která se určuje podle bonity dlužníka a míry pravděpodobnosti jejího vymožení. V tomto případě hraje významnou roli čas, protože čím více bude podnikatel s prodejem pohledávky otálet, tím více se bude zhoršovat finanční situace dlužníka a zároveň se bude snižovat cena, kterou bude chtít za pohledávku zaplatit potenciální kupec. Ale i pokud věřitel nabídne svou pohledávku k prodeji zavčasu, musí počítat s tím, že její cena bude mnohonásobně nižší, než je její nominální hodnota. Postoupeny mohou být téměř všechny pohledávky, a to jak pohledávky ve lhůtě splatnosti, tak i po splatnosti a v některých případech i pohledávky za dlužníky v konkurzním řízení. (Perthen, 2015, s. 29-32; Šantrůček, 2012 s. 20-21)

Postoupením pohledávek tak přechází právo na vymáhání plnění z jednoho věřitele na nového věřitele. K tomuto může dojít i bez souhlasu dlužníka, avšak o této skutečnosti musí být dlužník informován, buďto postupitelem (prodejcem) nebo postupníkem (kupec). V případě, že je tedy dlužník informován postupitelem, je nutné, aby toto své nově nabyté právo patřičně prokázal. (Česko, 2012, s. 1227; Šantrůček, 2012 s. 20-21)

Při postoupení postupník získává také veškeré příslušenství spojené s pohledávkou včetně jejího zajištění, jako je například smluvní pokuta nebo právo na uplatnění ručení. Současně postupitel ručí postupníkovi za její dobytost a existenci, pokud ve smlouvě není stanoveno jinak. (Česko, 2012, s. 1228; Perthen, 2015, s. 31)

2.2.5 Faktoring

Podnik má dále možnost prodat své pohledávky specializovaným finančním institucím, jako jsou banky či jiné faktoringové společnosti, které se zabývají odkupem krátkodobých nezajištěných pohledávek. Nesmí se však jednat o pohledávky po splatnosti. Faktoring může mít dvě podoby, a to s regresem a bez regresu. Pokud hovoříme o faktoringu s regresem, znamená to, že faktoringová společnost na sebe nepřebírá riziko neschopnosti či neochoty dlužníka pohledávku splatit a pokud tedy k její úhradě skutečně nedojde, původního majitele čeká za tuto skutečnost finanční postih. V praxi se ale více užívá faktoring bez regresu, tedy bez zpětného postihu, kde veškerá rizika spojená s neuhrazením po-

hledávky přecházejí na faktoringovou společnost. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 35; Pavelková a Knápková, 2008, s. 124; Perthen, 2015, s. 32)

2.2.6 Forfaiting

K odkupu střednědobých a dlouhodobých pohledávek slouží forfaiting. Forfaitingové společnosti na rozdíl od faktoringových odkupují i pohledávky, které jsou po splatnosti a zároveň musí být tyto pohledávky zajištěny. Většinou se jedná o pohledávky spojené s nákupem dlouhodobého majetku. Forfaiting je také vždy bez postihu původního majitele pohledávky, tedy bez regresu. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 37; Perthen, 2015, s. 32)

2.3 Soudní zajištění pohledávek po splatnosti

Pokud všechny snahy o mimosoudní řešení selhaly a dlužník stále odmítá svůj dluh zaplatit, podnik musí přistoupit k vymáhání pohledávek soudní cestou. Soudní řízení lze zahájit pouze na návrh podnikatele, nelze jej zahájit z moci úřední. Podnikatel je zde v roli žalobce a musí obstarávat všechny dostupné důkazy, včetně předžalobní upomínky. Tato žaloba musí být podána věcně a místně příslušnému soudu a současně musí být zaplacen soudní poplatek, který se obvykle stanoví ve výši 5 % z dlužné částky. Pokud nedojde k jeho zaplacení, žaloba bude zamítnuta. (Česko, 1963, s. 392; Perthen, 2015, s. 36)

Pro urychlení soudního řízení může žalobce podat žádost o vydání rozhodnutí ve zkráceném řízení neboli o vydání platebního rozkazu. Soud této žádosti vyhová, pokud bude existovat dostatek písemných důkazů, díky nimž nebude potřeba výslechu účastníků řízení. Jestliže soud vydá platební rozkaz, dlužník má právo proti tomuto rozhodnutí podat opravný prostředek ve formě odporu, jedná se tedy o řízení dvoustupňové. Jestliže ale odpor nepodá, po 15 dnech od jeho doručení, nabude právní moci a nebude již možné proti němu podat žádný opravný prostředek a dlužník bude povinen zaplatit věřiteli stanovenou částku. Pokud tak neučiní, platební rozkaz se stane exekučním titulem a bude možné podat návrh na zahájení exekučního řízení. Mimo jeho rychlost je další výhodou platebního rozkazu také fakt, že jeho vydáním je prodloužena promlčecí lhůta pohledávky na 10 let. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 57; Perthen, 2015, s. 36-38; Pilařová a Richter, 2011, s. 29-30)

Pokud však dlužník odpor podá, musí být zahájeno běžné soudní řízení, ve kterém se hned na počátku toto odvolání projednává a následně dojde buď k potvrzení rozhodnutí prvoinstančního soudu, nebo k jeho zrušení, či je tato záležitost vrácena k opětovnému projedná-

ní. Tento proces se může někdy protáhnout až na několik měsíců, nebo i let. Pokud soud rozhodne v prospěch navrhovatele a dlužník i přes tuto skutečnost s uhrazením dluhu otálí, může být proti němu podán návrh na zahájení exekučního řízení, jelikož již tento rozsudek je považován za exekuční titul. (Perthen, 2015, s. 41; Pilařová a Richter, 2011, s. 29-30)

2.4 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení je proces, ve kterém specializovaný soud, tzv. insolvenční soud, rozhoduje o způsobech řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka a jehož hlavním cílem je dosáhnout vyrovnání majetkových vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. V průběhu insolvenčního řízení dochází k prodeji dlužníkovy majetku a tento výtěžek slouží k co největšímu poměrnému uspokojení věřitelů. Můžeme jej označit za univerzální řízení, jelikož jeho cílem je uspokojení celé skupiny přihlášených uživatelů a ne jen těch, kteří se do tohoto řízení přihlásili jako první. (Česko, 2006, s. 2130; Schelleová, 2008, s. 12)

Základním předpokladem zahájení insolvenčního řízení je tedy úpadek dlužníka, který je možné vymezit dvěma způsoby, a to buď jako platební neschopnost (insolvence) nebo předlužení. Současně musí existovat více věřitelů, vůči kterým není tento dlužník schopen plnit své závazky po delší dobu. (Schelleová, 2008, s. 13)

Insolvenci můžeme chápat jako neschopnost plnit své závazky vůči věřiteli z důvodu, že dlužník nemá dostatečnou likviditu, aby mohl své závazky splatit včas. Naopak předlužení je situace, kdy je suma závazků vůči více věřitelům větší než hodnota majetku tohoto dlužníka. (Maršíková, 2011, s. 21; Kislíngrová, 2013, s. 146; Schönfeld, 2011, s. 118)

2.4.1 Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení lze zahájit jen na písemný návrh dlužníka nebo věřitele, dnem kdy dojde věcně příslušnému soudu a musí obsahovat úředně ověřený podpis osoby, která jej podala. Jde-li o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat jen dlužník. (Česko, 2006, s. 2145)

Věřitel musí v insolvenčním návrhu osvědčit, že má vůči dlužníkovi pohledávku alespoň 30 dnů po splatnosti. Pokud toto neprokáže, jeho návrh bude okamžitě zamítnut. Dále musí označit nejméně jednoho dalšího věřitele a uvést údaje o jeho pohledávce. (Maršíková, 2011, s. 70)

Pokud dojde k zahájení insolvenčního řízení vůči dlužníkovi jiným věřitelem, podnik musí přihlásit svoji pohledávku. Jestliže tak neučiní, nejspíše o svou pohledávku přijde, protože

buďto nedojde v rámci insolvenčního řízení k jejímu uspokojení, nebo dlužníkovi zanikne povinnost ji hradit. (Perthen, 2015, s. 44)

Zákon č. 182/2006 Sb., § 4 říká, že úpadek nebo hrozící úpadek může být řešen reorganizací, konkurzem nebo oddlužením. (Česko, 2006, s. 2131)

2.4.2 Reorganizace

Jednou z možností řešení úpadku je reorganizace, při které je zachován provoz podniku s tím, že soud vypracuje tzv. reorganizační plán, jehož hlavním cílem je dosažení ozdravení podniku a postupné uspokojování pohledávek věřitelů, které by mělo být vyšší než v případě vyhlášení konkurzu. V průběhu reorganizace sice dlužník neztrácí možnost disponovat s majetkem podniku, je však kontrolován insolvenčním správcem, aby nemohl například přednostně uspokojit některého z věřitelů. (Maršíková, 2011, s. 21; Schönfeld, 2011, s. 127)

Reorganizace může být prohlášena pouze u podnikatelských subjektů, jejichž celkový obrat za poslední účetní období dosáhl alespoň 100 mil. Kč, nebo jestliže zaměstnávají v hlavním pracovním poměru alespoň 100 zaměstnanců. (Schönfeld, 2011, s. 127)

2.4.3 Konkurs

Jestliže soud rozhodne o řešení úpadku dlužníka prostřednictvím konkurzu, je okamžitě zahájen prodej jeho majetku a dlužník ztrácí jakoukoliv možnost disponovat s tímto majetkem. Jakmile dojde k zpeněžení majetku, insolvenční správce začne provádět poměrné uspokojování všech přihlášených pohledávek věřitelů, které následně zanikají. Pohledávky, které nebyly uspokojeny, nebo byly uspokojeny jen z části, sice nezanikají, ale můžeme je označit již za nedobytné, jelikož konkurz vede k likvidaci firmy, a tedy tyto pohledávky nebude mít věřitel na kom vymáhat. (Maršíková, 2011, s. 111; Schönfeld, 2011, s. 132)

2.4.4 Oddlužení

Oddlužení může proběhnout pouze u dlužníka, který není podnikatelem. Můžeme jej chápat jako osvobození dlužníka od dluhů, které může proběhnout dvěma způsoby, a to buďto zpeněžením jeho majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře, který je nastaven na dobu pěti let. (Maršíková, 2011, s. 17)

3 POHLEDÁVKY Z HLEDISKA ÚČETNÍCVÍ A DANÍ

Při nakládání s pohledávkami se účetní jednotka musí řídit následující právní úpravou:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- Vyhláška č. 500/2002 Sb.,
- České účetní standardy,
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu,
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu,
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

3.1 Oceňování pohledávek

Pohledávky se oceňují k okamžiku uskutečnění účetního případu a k okamžiku sestavení účetní závěrky, neboli k rozvahovému dni. Při oceňování pohledávek musí být dodržen zákaz kompenzace, který nedovoluje účetní jednotce vzájemně kompenzovat, neboli vyrovnávat pohledávky a závazky. Existují však výjimky, a to například vratky daní nebo pohledávky a závazky vůči stejné fyzické a právnické osobě se splatností kratší než jeden rok a které jsou vedeny ve stejných měnách. (Česko, 1991b, s. 2806; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 92; Štohl a Klička, 2009, s. 16)

Za okamžik uskutečnění účetního případu lze považovat okamžik vzniku pohledávky, který může být například okamžikem vystavení faktury. V této situaci se pohledávky oceňují pomocí jmenovité hodnoty, což je hodnota, která ještě zbývá k jejímu uhrazení. Jestliže je ale pohledávka nabyta vkladem či za úplatu, oceňujeme ji pořizovací cenou. (Bokšová, 2013, s. 396; Česko, 1991b, s. 2806; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 31 a 92)

K rozvahovému dni oceňujeme pohledávky buďto historickou cenou, nebo reálnou hodnotou. Historická cena se rovná jmenovité hodnotě nebo pořizovací ceně, která je ale snížena o opravné položky vytvořené k pohledávkám. Pohledávky určené k obchodování se pak oceňují pomocí reálné hodnoty, která může být stanovena například odhadem znalce. Při oceňování pohledávek k rozvahovému dni musí být dodržena zásada opatrnosti, podle které je nutné do účetnictví promítnout všechna možná rizika a ztráty. Aplikace této zásady se projeví tvorbou opravných položek, které vyjadřují dočasné snížení hodnoty pohledávek. (Bokšová, 2013, s. 396; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 92)

3.2 Pohledávky v účetnictví

Veškeré pohledávky podniku jsou evidovány v rozvaze na straně aktiv. V aktivech se mohou nacházet v řádku pohledávky za upsaný základní kapitál. Jedná se o pohledávky za akcionáři či společníky a představují stav nesplacených akcií či podílů podniku.

V rozvaze je můžeme najít také ve formě poskytnutých záloh na nákup zásob či dlouhodobého majetku, a to nehmotného, hmotného i finančního. V dlouhodobém finančním majetku se ale vyskytují také v podobě zápůjček a úvěrů, a to osobám pod podstatným vlivem či ovládaným nebo ovládajícím osobám.

Nejčastěji se však nacházejí v oběžných aktivech v řádku pohledávky. Zde se dělí na dlouhodobé (pohledávky, které mají v okamžiku sestavení účetní závěrky dobu splatnosti delší než jeden rok) a na krátkodobé (pohledávky, které mají v okamžiku sestavení účetní závěrky dobu splatnosti jeden rok a kratší). Do právě krátkodobých pohledávek můžeme pak zařadit pohledávky z obchodních vztahů, které ve firmě hrají asi největší roli, jelikož se jedná o pohledávky za odběrateli na základě vydaných faktur. (Česko, 2002, s. 9694 a 9695)

Můžeme je však také najít v časovém rozlišení na straně aktiv, a to konkrétně jako příjmy příštích období. Tato položka vyjadřuje výnos běžného období avšak k jeho vyfakturování a úhradě dojde až v účetním období následujícím. Může se jednat například o nájem placený zpětně.

Pohledávky se dle Českých účetních standardů pro podnikatele, konkrétně standardu č. 017, účtují v účtové třídě 3 – Zúčtovací vztahy, na příslušných syntetických a analytických účtech (od okamžiku jejich vzniku, což může být například okamžik vystavení faktury nebo okamžik přijetí zálohy). V rámci této třídy lze pohledávky rozdělit do skupin:

- 31 – dlouhodobé a krátkodobé pohledávky (např. za odběrateli nebo poskytnuté provozní zálohy),
- 33 – zúčtování se zaměstnanci a institucemi (např. pohledávky za zaměstnanci),
- 34 – zúčtování daní a dotací (např. přeplatky daní),
- 35 – pohledávky za společníky,
- 37 – jiné pohledávky a závazky,
- 38 – přechodné účty aktiv a pasiv (např. dohadný účet aktivní a příjmy příštích období).

Pohledávky se ale také účtují podle účtové třídy 0 – Dlouhodobý majetek, v účtové skupině 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek a podle účtové třídy 1 – Zásoby, ve skupině 15 – Poskytnuté zálohy na zásoby.

Další výjimkou je účet 066 – Zápůjčky a úvěry (ovládaná nebo ovládající osoba), dále účet 067 – Zápůjčky a úvěry (podstatný vliv) a účet 068 – Ostatní zápůjčky a úvěry.

3.2.1 Inventarizace pohledávek

Účetní jednotka je podle § 6 a 29 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, povinna inventarizovat závazky a majetek, včetně pohledávek. Úkolem této inventarizace je zjistit, zda se stav pohledávek v účetnictví neliší od jejich skutečného stavu a zda jejich reálná hodnota není menší než jejich účetní hodnota. (Česko, 1991b, s. 2802 a 2807)

Aby bylo možné porovnat skutečný stav se stavem v účetnictví, provádí se tzv. dokladová inventura, při které je sestaven inventurní soupis, ve kterém jsou pohledávky seřazeny na základě faktur a splatnosti, a tento soupis se pak porovnává se stavem v účetnictví. V průběhu inventarizace se také zjišťuje, zda se ve firmě vyskytují nějaké pohledávky po splatnosti a pokud ano, tyto pohledávky jsou rozčleněny do skupin podle doby, která uplynula od jejich splatnosti a podle rizika nesplacení těchto pohledávek. Toto riziko se poté vyjadřuje formou opravné položky, která vyjadřuje rozdíl mezi reálnou a účetní hodnotou pohledávek. (Štohl a Klička, 2009, s. 78)

3.2.2 Základní účetní operace s pohledávkami

Mezi nejzákladnější účetní operace spojené s pohledávkami můžeme zařadit vznik a zánik pohledávky z obchodního vztahu. Současně při vzniku pohledávky podnik získává výnos, který představuje tržbu za prodej výrobků, zboží či služeb. Pokud je podnik plátcem DPH, musí být část hodnoty pohledávky, odpovídající hodnotě DPH, odvedena finančnímu úřadu. Jakmile dojde k zaplacení dlužné částky, pohledávka se zruší a zároveň se o tuto částku navýší hodnota peněz na bankovních účtech či v pokladně. (Mrkosová, 2015, s. 162; Šteker a Otrusínová, 2016, s. 92)

V následující tabulce je znázorněn postup účtování při vzniku a zániku pohledávky u plátce DPH, kde: 311 – Odběratelé, 60X – Tržby za vlastní výkony a zboží, 343 – DPH a 221 – Bankovní účet.

Operace	Částka	MD	D
Vystavení faktury za prodej výrobků	100	311	60X
DPH 21%	21	311	343
Úhrada faktury	121	221	311

Tabulka 1 – Vznik a zánik pohledávky (vlastní zpracování)

3.3 Účetní opravné položky k pohledávkám

Jestliže se při inventarizaci zjistí, že tržní hodnota některé pohledávky je nižší, než je její účetní hodnota, je nutné, aby účetní jednotka upravila ocenění tohoto majetku, tak aby tato hodnota odpovídala jejímu skutečnému stavu. Ocenění se upravuje prostřednictvím opravné položky, která bude představovat dočasné snížení hodnoty této pohledávky. Toto snížení se provádí zaúčtováním nákladů, čímž vlastně dojde ke snížení vykázaného výsledku hospodaření. Nejčastěji se opravné položky tvoří u pohledávek, které jsou již po splatnosti a u kterých je reálné riziko, že nedojde k jejich úhradě v plné výši. Díky tvorbě opravných položek se také zvyšuje věrohodnost účetních informací, které jsou obsaženy v účetních výkazech. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 74; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 104; Štohl a Klička, 2006, s. 77)

Opravné položky rozlišujeme ze dvou hledisek, z hlediska účetního a daňového (zákonné opravné položky). (Štohl a Klička, 2006, s. 77)

Účetní opravné položky musí tvořit každá účetní jednotka, aby byla zachována zásada věrného obrazu účetnictví. Jejich výši si stanoví každá účetní jednotka sama dle vlastního uvážení, a jakmile pominou důvody pro jejich existenci, dojde buďto k jejich snížení nebo k úplnému zrušení. (Pilařová, 2016, s. 75; Šteker a Otrusinová, 2016, s. 104)

Podle § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., opravné položky nelze tvořit na zvýšení hodnoty majetku. (Česko, 2002, s. 9732)

Postup účtování pak upravují České účetní standardy, konkrétně standard č. 5, a to následovně (kde 559 - Tvorba a zúčtování OP v provozní činnosti a 391 – OP k pohledávkám):

Operace	Částka	MD	D
Tvorba OP k pohledávkám	100	559	391
Zrušení OP k pohledávkám	100	391	559

Tabulka 2 – Tvorba OP k pohledávkám (vlastní zpracování)

3.4 Zákonné opravné položky k pohledávkám

Oproti účetním opravným položkám není tvorba zákonných opravných položek povinná, ale každá účetní jednotka se pro jejich tvorbu může rozhodnout sama. Hlavním důvodem jejich tvorby je pak to, že náklad, který vznikne při jejich vytvoření je daňově uznatelným nákladem, tedy nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů a tento náklad zajistí snížení základu daně neboli dočasné odložení daňové povinnosti. (Pilařová, 2016, s. 75)

Tvorba a rozpuštění zákonných opravných položek se řídí zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, a zda jsou tyto zákonné položky daňově uznatelným nákladem, pak stanoví zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu.

Zákonné opravné položky lze tvořit pouze k nepromlčeným pohledávkám, které v okamžiku svého vzniku znamenaly pro podnik výnos, a zároveň příjem z těchto pohledávek byl zahrnut do základu daně z příjmu a nebyl nijak od této daně osvobozen. Může však nastat i výjimka, a to například u pohledávky, která nebyla při svém vzniku účtována výsledkově, ale rozvahově, a to na účet Jiného výsledku hospodaření v důsledku opravy chyb. Tato pohledávka však musela být řádně zdaněna. (Bařinová a Vozňáková, 2007, Česko, 1992b, s. 3565; s. 74; Pilařová, 2016, s. 76)

Zákon č. 593/1992 Sb. dále stanoví, že opravné položky nelze tvořit k pohledávkám nabytým bezúplatně, k pohledávkám mezi spojenými osobami, k souboru pohledávek, k pohledávkám vzniklých z titulu cenných papírů, úvěrů a půjček a dalším. Věřitel je dále nesmí tvořit vůči dlužníkovi, ke kterému on sám eviduje splatné závazky. Aby bylo v tomto případě možné vytvořit opravnou položku, musí dojít nejdříve k vzájemnému započtení nepromlčených pohledávek a závazků, a to nejpozději k rozvahovému dni. (Česko, 1992b, s. 3565 a 3566; Pilařová, 2016, s. 76 a 77)

Opravné položky se uplatňují ve zdaňovacím období, kterým je u fyzických osob kalendářní rok a u právnických buďto kalendářní, nebo hospodářský rok. K jejich zrušení dojde v období, ve kterém pominou důvody pro jejich existenci. (Česko, 1992b, s. 3565)

Následující tabulka znázorňuje postup tvorby a zrušení zákonných opravných položek (kde 55 - Tvorba a zúčtování zákonných OP v provozní činnosti a 391 – OP k pohledávkám):

Operace	Částka	MD	D
Tvorba ZOP k pohledávkám	100	558	391
Zrušení ZOP k pohledávkám	100	391	558

Tabulka 3 – Tvorba ZOP k pohledávkám (vlastní zpracování)

Podle § 5-8 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, rozlišujeme zákonné opravné položky následovně:

1. Bankovní OP k nepromlčeným pohledávkám z úvěrů,
2. OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
3. OP k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994,
4. OP k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh,
5. OP k nepromlčeným pohledávkám ostatním.

Z hlediska pohledávek z obchodního styku jsou však důležité pouze OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, OP k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 a OP k nepromlčeným pohledávkám ostatním. (Česko, 1992b, s. 3565 a 3566)

3.4.1 OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Jestliže je proti dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení a zároveň věřitel řádně a včas přihlásil svou nepromlčenou pohledávku, je možné vytvořit zákonnou opravnou položku až do výše její rozvahové hodnoty. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 75; Česko, 1992b, s. 3566)

Jakmile dojde k ukončení insolvenčního řízení nebo pokud insolvenční správce, věřitel či dlužník pohledávku popřel (a insolvenční zákon toto popření uznal), pomínou důvody pro existenci opravných položek a musí být zrušeny. Jestliže je insolvenční návrh zamítnut z důvodu nedostatku majetku dlužníka, účetní jednotka může provést daňově uznatelný odpis pohledávky. Toto však není možné, pokud k zamítnutí návrhu dojde z jiných důvodů. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 76, Česko, 1992b, s. 3566)

3.4.2 OP k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994

Jestliže proti dlužníkovi nebylo zahájeno insolvenční řízení, je možné k jeho pohledávkám tvořit opravné položky dle § 8a zákona č. 593/1992 Sb., pokud od jejich splatnosti uplynulo více jak:

- 18 měsíců – tvorba OP do výše 50 % její neuhrazené rozvahové hodnoty,
- 30 měsíců – tvorba OP do výše 100 % její neuhrazené rozvahové hodnoty. (Česko, 1992b, s. 3567)

Pokud jsou však pohledávky nabyty postoupením, je k nim možné vytvořit opravnou položku ve výši:

- 50 % neuhrazené hodnoty pohledávky – pokud je alespoň 18 měsíců po splatnosti a její rozvahová hodnota nepřekročí 200 000 Kč,
- 100 % neuhrazené hodnoty pohledávky – pokud je po splatnosti víc jak 30 měsíců a její rozvahová hodnota nepřekročí 200 000 Kč,
- 50 a 100 % neuhrazení hodnoty pohledávky – pokud její rozvahová hodnota překročí 200 000 Kč a zároveň pokud bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení. (Pilařová, 2016, s. 79)

Pokud však pohledávka vznikla ještě před 1. 1. 2014, je nutné, aby se účetní jednotka při tvorbě opravné položky řídila původním znění § 8a zákona č. 593/1992 Sb., platným do konce roku 2013, který říká, že je možné tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám až do výše:

- 20 % neuhrazené hodnoty pohledávky – pokud je alespoň 6 měsíců po splatnosti,
- 33 % neuhrazené hodnoty pohledávky – pokud je alespoň 12 měsíců po splatnosti.

U pohledávek u kterých bylo zahájeno správní, rozhodčí či soudní řízení je možné vytvářet zákonné opravné položky až výše:

- 50 % neuhrazené hodnoty pohledávky - pokud je alespoň 18 měsíců po splatnosti,
- 66 % neuhrazené hodnoty pohledávky - pokud je alespoň 24 měsíců po splatnosti,
- 80 % neuhrazené hodnoty pohledávky - pokud je alespoň 30 měsíců po splatnosti,
- 100 % neuhrazené hodnoty pohledávky - pokud je alespoň 36 měsíců po splatnosti.

3.4.3 OP k nepromlčeným pohledávkám ostatním

Pokud se jedná o nepromlčenou pohledávku, jejíž rozvahová hodnota nepřesahuje 30 000 Kč, je nejméně 12 měsíců po splatnosti a celková hodnota pohledávek vůči dlužníkovi, u něhož se uplatňuje tento postup, nepřesáhne 30 000 Kč, je možné vytvořit opravnou položku ve výši 100 %. (Česko, 1992b, s. 3567)

3.5 Odpis pohledávek

Odpis pohledávky můžeme chápat jako trvalé snížení její hodnoty, které se rovněž jako opravná položka zaúčtuje do nákladů, avšak odpis již nelze později zrušit. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 77)

3.5.1 Účetní odpis pohledávek

Pohledávka musí být odepsána v případě, že dojde k jejímu právnímu zániku. Tato situace může nastat, například pokud se věřitel rozhodne dlužníkovi závazek prominout nebo pokud dlužník zanikne bez právního nástupce. Pohledávka může být také odepsána, pokud je zřejmé, že by náklady na její vymáhání překročily výtěžek, nebo pokud soud či policie oznámili, že dlužník je neznámého pobytu. (Pilařová, 2016, s. 80)

Odpisy nelze provádět postupně, jako je to u tvorby opravných položek, ale musí být odepsána celá hodnota pohledávky. Jakmile dojde k odpisu, který se vždy provádí prostřednictvím účtu 546 – Odpis pohledávky, je tato pohledávka přesunuta do podrozvahové evidencie, protože v budoucnu ještě může dojít k její úhradě. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 82; Pilařová, 2016, s. 81)

Po účetním odepsání pohledávky je tedy nutné zjistit, zda se jedná o daňově uznatelný odpis podle § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu.

3.5.2 Daňové posouzení odpisu pohledávek

Jestliže byla k odepsané pohledávce tvořena zákonná opravná položka dle §8a až 8c zákona č. 593/1992 Sb., lze tento odpis považovat za daňově účinný až do výše této opravné položky. (Pilařová, 2016, s. 85)

Podle § 24 zákona č. 586/1992 Sb. (Česko, 1992a, s. 3484), lze jako daňově uznatelný odpis uznat odpis takové pohledávky, ke které nebylo možno tuto opravnou položku vytvořit jen kvůli tomu, že ještě není po splatnosti více jak 18 měsíců. Dále je daňově účinný odpis pohledávek nabytých postoupením, jejichž jmenovitá hodnota je vyšší jak 200 000 Kč a zároveň proti jejich dlužníkovi nebylo zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení, z důvodu, že:

- byl u dlužníka zrušen konkurs, pro nedostatek majetku,
- dlužník je v úpadku nebo mu hrozí úpadek,
- dlužník zemřel a pohledávku nelze vymáhat na dědicích,
- dlužník byl právnickou osobou a zanikl bez nástupce,
- na majetek dlužníka je uplatňována veřejná dražba nebo je postižen exekucí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘEDSTAVENÍ SPOLEČNOSTI

Společnost, které se budu v rámci praktické části věnovat, si přála být v utajení, a proto ji budu označovat jako společnost XY. Veškeré údaje použité v této části byly čerpány z výkazů společnosti, výroční zprávy a z osobních konzultací.

4.1 Charakteristika společnosti

Společnost XY se zabývá výrobou a prodejem pekařských a cukrářských výrobků. Mimo vlastní výrobu nakupuje také produkty od externích firem a následně je distribuuje koncovému spotřebiteli.

V rámci klasifikace ekonomických činností ji lze zařadit do skupiny 10.7, která představuje výrobu pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků.

Hlavní náplní činnosti je výroba chleba, která tvoří téměř 50 % z celkových tržeb z výrobků. Tento chléb je specifický pro svou chuť a zároveň dlouhou dobu trvanlivosti.

4.1.1 Historie a současnost

Historie této společnosti sahá až do roku 1992, kdy její zakladatelé započali výrobu chleba ve zrekonstruované budově bývalého zemědělského statku v malinké vesničce ve Zlínském kraji. V této době zaměstnávali pouze 4 pekaře. Postupně svou výrobu rozšiřovali o různé druhy běžného pečiva, jemného pečiva, koblih a nakonec i plundrové loupáčky.

Jelikož původní budova už začala být z hlediska kapacity nedostačující, musela být v roce 2000 část výroby přenesena do zrekonstruovaného objektu v blízkém městě a zároveň byla založena společnost s ručením omezeným.

Rozšířením těchto prostor vznikla možnost vyrábět a expedovat větší množství výrobků a došlo také k rozšíření nabízeného sortimentu, což pomohlo zvýšit konkurenceschopnost. Dnes vyrábí před 200 druhů výrobků.

Během následujících let docházelo ke zlepšování technologické vybavenosti, byly nakupovány nové pece, kynárny, šlehače a chladírny, čímž se podařilo eliminovat podíl ruční práce a snížit množství nočních směn.

V současné době patří společnost XY mezi nejvýznamnější firmy zabývající se pekařskou výrobou ve Zlínském kraji a ve své činnosti klade největší důraz na kvalitu svých výrobků, ale i na to, aby svou existencí neměla žádný negativní vliv na životní prostředí.

4.1.2 Odběratelé a dodavatelé

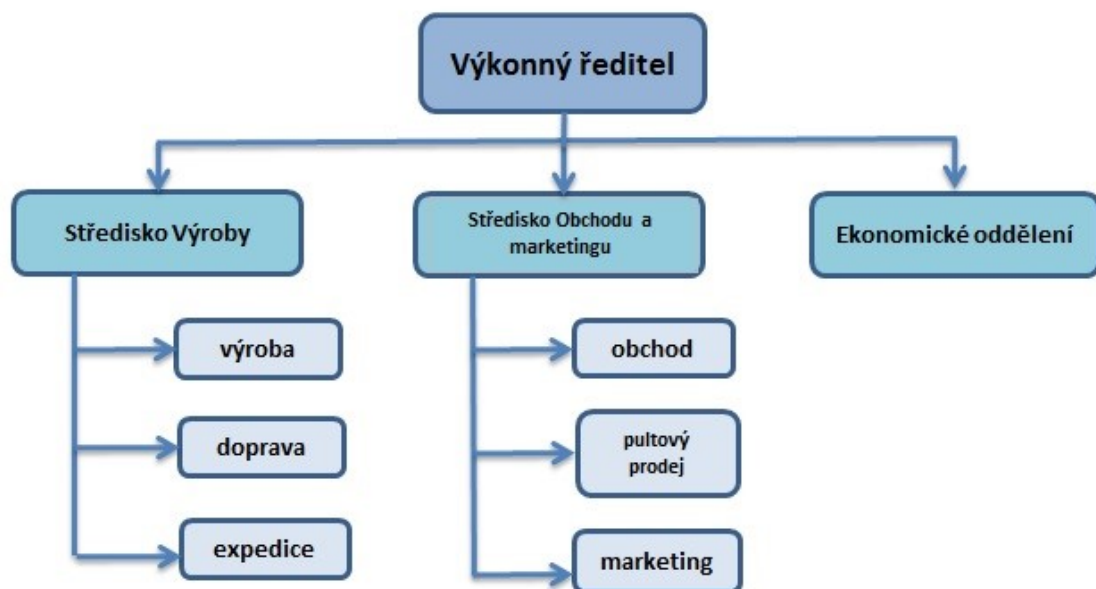
Společnost své výrobky poskytuje zákazníkům prostřednictvím svých vlastních prodejen, ale také prostřednictvím svých téměř 350 stálých odběratelů, které můžeme nalézt jednak v oblasti Zlínska, Přerova, Rožnova pod Radhoštěm, ale také na Slovensku, a to například v oblasti Trenčína, Púchova nebo Považské Bystrice.

Jelikož se společnost snaží vyrábět kvalitní pečivo a tímto si udržet své dobré jméno, ve výrobě dbá na vysoce kvalitní suroviny, které získává od svých stálých a ověřených dodavatelů.

4.1.3 Organizační struktura a zaměstnanci

Společnost je řízena výkonným ředitelem, kterému podléhají ředitelé každého ze tří středisek, a to středisek Výroby, Obchodu a marketingu a Ekonomického oddělení. Středisko Výroby je dále rozděleno na výrobu, expedici a dopravu. Středisko Obchodu a marketingu je dále rozděleno na obchod, pultový prodej a marketing. Každému z těchto úseků je nadřazen vedoucí.

Grafické znázornění organizační struktury můžeme vidět v následujícím obrázku.

Obrázek 1 – Organizační struktura společnosti XY (vlastní zpracování)

V roce 2016 bylo ve společnosti zaměstnáno v průměru 90 zaměstnanců, kteří jsou profesně zaměřeni jak na výrobní činnost, tak na činnost obchodní a logistickou.

V předchozím roce bylo toto číslo nižší, a to v průměru 59 zaměstnanců. Navýšení je způsobeno rozšířením distribuce dalším odběratelům a otevřením dalších prodejen, což souvisí se zvýšením výroby, tedy nutností většího počtu zaměstnanců.

4.1.4 Způsob vedení účetnictví

Společnost XY vede účetnictví a sestavuje účetní závěrku v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, Vyhláškou č. 500/2002 Sb. a Českými účetními standardy.

Dle zákona o účetnictví lze společnost XY zařadit mezi malé účetní jednotky, jelikož její netto hodnota aktiv je 80 464 tis. Kč, tedy nepřesahuje hodnotu 100 000 tis. Kč a zároveň je větší jak 9 000 tis. Kč a její roční úhrn čistého obratu dosahuje 108 537 tis. Kč, čímž rovněž splňuje podmínku pro zařazení do malých účetních jednotek, tedy její obrat je v rozmezí od 18 000 tis. Kč do 200 000 tis. Kč.

Účetnictví vede v plném rozsahu, podvojným způsobem a účetním obdobím představuje nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsících, které se shodují s kalendářním rokem.

Účetní závěrka musí být ověřena auditorem, jelikož společnost přesahuje dvě kritéria, která určuje zákon o účetnictví, a to hodnotu aktiv, které přesahují 40 000 tis. Kč a průměrný počet zaměstnanců, který je větší než 50. Součástí účetní závěrky je vždy rozvaha, výkaz zisku a ztráty, přehled o peněžních tocích a příloha.

Společnost má také povinnost vyhotovit výroční zprávu, která informuje o její výkonnosti, hospodářském postavení, aktivitách v oblasti vědy a výzkumu nebo plánovaném rozvoji.

Díky povinnosti mít účetní závěrku ověřenou auditorem má společnost XY možnost podat daňové přiznání až do 1. července následujícího roku.

4.2 Majetková a finanční struktura společnosti

V následující části své práce se budu věnovat rozboru majetkové a finanční struktury společnosti XY pomocí horizontální a vertikální analýzy rozvahy.

Vertikální analýza vyjadřuje podíl jednotlivých dílčích složek aktiv či pasiv na celkových aktivech či pasivech, tedy na bilanční sumě. Horizontální analýza představuje změnu jednotlivých položek rozvahy vzhledem k minulému období, tedy jak se tyto položky mění v závislosti na čase. Tato změna je vyjádřena absolutní hodnotou a procentuální změnou.

V následujících dvou tabulkách jsou provedeny výpočty horizontální a vertikální analýzy. Všechna data jsou čerpána z výkazů společnosti XY za roky 2013 – 2016.

v tis. Kč	2013		2014		2015		2016	
AKTIVA	82697	100,00%	84389	100,00%	80093	100,00%	80464	100,00%
DM	47888	57,91%	46037	54,55%	43592	54,43%	42716	53,09%
DNM	55	0,07%	27	0,03%	0	0,00%	0	0,00%
DHM	47833	57,84%	46010	54,52%	43592	54,43%	42716	53,09%
OA	26472	32,01%	30692	36,37%	32134	40,12%	35845	44,55%
Zásoby	1006	1,22%	1521	1,80%	1633	2,04%	3450	4,29%
Pohledávky	24156	29,21%	28010	33,19%	29277	36,55%	31006	38,53%
Pen. prostř.	1310	1,58%	1161	1,38%	1224	1,53%	1389	1,73%
ČRA	8337	10,08%	7660	9,08%	4367	5,45%	1903	2,37%
PASIVA	82697	100,00%	84389	100,00%	80093	100,00%	80464	100,00%
VK	29018	35,09%	30837	36,54%	35134	43,87%	45540	56,60%
ZK	12530	15,15%	12530	14,85%	12530	15,64%	12530	15,57%
Fondy ze Z	1253	1,52%	1253	1,48%	1253	1,56%	1253	1,56%
VH m. I.	13349	16,14%	15290	18,12%	17054	21,29%	21152	26,29%
VH b. o.	1886	2,28%	1764	2,09%	4297	5,37%	10605	13,18%
CZ	53233	64,37%	52043	61,67%	44428	55,47%	34317	42,65%
DI. závazky	26184	31,66%	21995	26,06%	16028	20,01%	12143	15,09%
Kr. závazky	27049	32,71%	30048	35,61%	28400	35,46%	22174	27,56%
ČRP	446	0,54%	1509	1,79%	531	0,66%	607	0,75%

Tabulka 4 – Vertikální analýza rozvahy (vlastní zpracování)

v tis. Kč	2013	2014	2015	2016	2013/2014	2014/2015	2015/2016			
AKTIVA	82697	84389	80093	80464	2,05%	1692	-5,09%	-4296	0,46%	371
DM	47888	46037	43592	42716	-3,87%	-1851	-5,31%	-2445	-2,01%	-876
DNM	55	27	0	0	-50,91%	-28	-100,00%	-27	X	0
DHM	47833	46010	43592	42716	-3,81%	-1823	-5,26%	-2418	-2,01%	-876
OA	26472	30692	32134	35845	15,94%	4220	4,70%	1442	11,55%	3711
Zásoby	1006	1521	1633	3450	51,19%	515	7,36%	112	111,27%	1817
Pohledávky	24156	28010	29277	31006	15,95%	3854	4,52%	1267	5,91%	1729
Pen. prostř.	1310	1161	1224	1389	-11,37%	-149	5,43%	63	13,48%	165
ČRA	8337	7660	4367	1903	-8,12%	-677	-42,99%	-3293	-56,42%	-2464
PASIVA	82697	84389	80093	80464	2,05%	1692	-5,09%	-4296	0,46%	371
VK	29018	30837	35134	45540	6,27%	1819	13,93%	4297	29,62%	10406
ZK	12530	12530	12530	12530	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Fondy ze Z	1253	1253	1253	1253	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
VH m. I.	13349	15290	17054	21152	14,54%	1941	11,54%	1764	24,03%	4098
VH b. o.	1886	1764	4297	10605	-6,47%	-122	143,59%	2533	146,80%	6308
CZ	53233	52043	44428	34317	-2,24%	-1190	-14,63%	-7615	-22,76%	-10111
DI. závazky	26184	21995	16028	12143	-16,00%	-4189	-27,13%	-5967	-24,24%	-3885
Kr. závazky	27049	30048	28400	22174	11,09%	2999	-5,48%	-1648	-21,92%	-6226

ČRP	446	1509	531	607	238,34%	1063	-64,81%	-978	14,31%	76
-----	-----	------	-----	-----	---------	------	---------	------	--------	----

Tabulka 5 – Horizontální analýza rozvahy (vlastní zpracování)

Vertikální analýza nám ukázala, že větší podíl na celkových aktivech má dlouhodobý majetek, jehož hodnota se ve všech sledovaných letech pohybuje okolo 53 – 57 %. Toto zjištění není nijak překvapující, jelikož jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, jedná se o výrobní firmu, tedy k provozování své činnosti potřebuje budovy, stroje a další hmotné zařízení, jako jsou například auta na rozvážku pečiva.

Dlouhodobý majetek je tvořen z většiny hmotným majetkem. Podnik vlastní jednak pozemky, tak stavby, ve kterých má umístěné své dvě výrobní. Objekty ve kterých jsou umístěny vlastní prodejny pečiva, nejsou ve vlastnictví společnosti, ale společnost je má v pronájmu.

Velký podíl na dlouhodobém hmotném majetku mají samostatné movité věci, do kterých můžeme zařadit již zmiňované stroje, jako jsou například pece, kotle, děličky těsta, míchačky a v neposlední řadě auta na rozvoz výrobků. V roce 2013 byla zakoupena nová dělička na těsto a chladicí vůz. V následujícím roce bylo pořízeno nákladní auto. Horizontální analýza ale ukazuje meziroční pokles hodnoty tohoto majetku. Toto je zapříčiněno vlivem odpisů již stávajícího majetku, jehož hodnota je velmi vysoká a pořizovací cena nově nakoupeného majetku je ve srovnání s touto hodnotou poměrně zanedbatelná, proto nastává meziroční pokles.

Co se týká stáří tohoto majetku, usuzuji, že se jedná o majetek poměrně nový, jelikož v současné době jsou samostatné movité věci odepsány z 53 % a stavby pouze z 19 %, z čehož usuzuji, že zatím není potřeba jeho obnovy.

Za nový majetek ale nemůže být považován dlouhodobý nehmotný majetek, konkrétně software, který je v současné době již zcela odepsán. K poslednímu odpisu došlo v roce 2014, tedy v roce 2016 už má nulový podíl na netto hodnotě aktiv.

Společnost neobchoduje s dlouhodobými cennými papíry ani nemá žádné podíly v jiných společnostech, jelikož hodnota dlouhodobého finančního majetku je nulová.

Druhý největší podíl na celkových aktivech mají oběžná aktiva, u nichž můžeme sledovat každoroční nárůst. Mezi roky 2013 a 2014 narostly o téměř 16 %, poté pouze o 5 %, ale mezi posledními sledovanými lety až o 12 %. Tato změna je zapříčiněna zvýšením zásob a pohledávek.

Společnost neeviduje velké množství zásob, jelikož předmětem její činnosti je výroba produktů, které mají krátkou dobu trvanlivosti a zároveň jsou vyráběny z netrvanlivých a čerstvých surovin. Přestože se jedná o výrobní společnost, hodnota výrobků na skladě je nulová, tedy co se vyrobí, to se také ihned prodá. Zásoby jsou tvořeny pouze ze zboží a jejich podíl na celkových aktivech je maximálně 2 %. Tato hodnota se nepatrně zvýšila až v roce 2016, kdy zásoby vzrostly o 112 % a jejich celkový podíl se zvýšil na skoro 5 %.

Rovněž u pohledávek můžeme zaznamenat nepatrný meziroční nárůst, který ale není nijak moc významný. Pohledávky ale tvoří většinu oběžného majetku, tedy kolem 40 % z celkových aktiv. Naopak ve společnosti je poměrně nízký podíl peněžních prostředků, který ani v jednom ze sledovaných let nepřesahuje 2 %. Toto může mít vliv na sníženou likviditu a naopak zvýšenou rentabilitu.

V roce 2013 byla společnost financovaná z větší části cizími zdroji, a to téměř z 65 %, čímž byla překročena doporučená hodnota mezi 30 – 60 %. S vlivem času ale dochází ke snižování podílu cizích zdrojů a naopak roste podíl zdrojů vlastních. Ještě ale v roce 2014 byl podíl cizích zdrojů nad doporučenou hranicí, a to 62 %. Následující rok došlo k poklesu o téměř 15 % a v posledním sledovaném roce dokonce až o 23 %. V těchto dvou letech byl podíl cizích zdrojů na celkových pasivech již v doporučených hodnotách.

Velký podíl na snižování cizích zdrojů má fakt, že společnost splácí své jak dlouhodobé, tak krátkodobé bankovní úvěry a zároveň v posledních letech nebyl přijat žádný nový úvěr, z důvodu, aby společnost nemusela zbytečně platit až příliš vysoké nákladové úroky.

Rostoucí podíl vlastního kapitálu je vyvolán zejména nárůstem výsledku hospodaření, který mezi roky 2014/2015 a 2015/2016 porost až o téměř 150 %, což znamená pro podnik pozitivní vývoj a zlepšování finanční situace.

Společnost vždy většinu vyprodukovaného zisku převedla na hospodářský výsledek minulého období. Jen malá část byla použita na výplatu společníkům a ve sledovaných letech nedocházelo k tvorbě fondů ze zisku. Společnost má ale vytvořený rezervní fond, který představuje zhruba 2 % z celkových pasiv. Tento fond byl vytvořen dobrovolně za účelem krytí případné ztráty podniku.

Základní kapitál je zastoupen v 15 % a během sledovaných let nedošlo k jeho snížení ani navýšení. Zároveň je již celý splacený, protože společnost neeviduje žádné pohledávky za upsaný základní kapitál.

4.2.1 Čistý pracovní kapitál

Při analýze majtkové a finanční struktury je dále důležité zhodnotit, jakou strategii financování společnost XY preferuje. K tomuto slouží ukazatel čistého pracovního kapitálu, který vypočítáme jako rozdíl mezi oběžnými aktivy a krátkodobými závazky.

Tedy ČPK je $35\,845 - 22\,174 = 13\,671$

Jak můžeme vidět, pro společnost XY vyšel čistý pracovní kapitál v plusové hodnotě, což znamená, že i část oběžného majetku je financována dlouhodobými zdroji a tedy, že podnik využívá pasivní strategii financování. Tato strategie se vyznačuje opatrností a menšími riziky, což ale vede ke snížení výnosnosti a zároveň sebou nese také vyšší náklady financování. Podnik nepodstupuje riziko, že se dostane do platební neschopnosti, která by mohla být zapříčiněna právě financováním dlouhodobého majetku krátkodobými zdroji.

Tento fakt je zobrazen i v následujícím obrázku, kde vidíme, že 19 % oběžného majetku je financována právě dlouhodobými zdroji.

AKTIVA	PASIVA
DM 54%	VK + DCZ 73%
OA 46%	KCZ 27%

Obrázek 2 – Financování
OA dlouhodobými zdroji
(vlastní zpracování)

5 ANALÝZA POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI

V této kapitole bude provedena analýza pohledávek a pohledávek po splatnosti ve společnosti XY. Společnost je plátcem DPH, a proto jsou všechny hodnoty uvedeny včetně DPH.

5.1 Struktura pohledávek v rozvaze

V následující tabulce je zobrazena struktura pohledávek společnosti XY k 31. 12. 2016. V tomto účetním období byl podíl pohledávek na celkových aktivech ve výši 39 %. Oproti předchozímu roku tedy stoupl jen nepatrně, a to o 2 %.

v tis. Kč	Běžné účetní období			Min. účet. obd.
	Brutto	Korekce	Netto	Netto
POHLEDÁVKY	31 112	-106	31 006	29 277
Dlouhodobé pohledávky	3 966		3 966	3 966
Pohledávky - ostatní	3 966		3 966	3 966
Krátkodobé pohledávky	27 146	-106	27 040	25 311
Pohledávky z obchodních vztahů	25 158	-106	25 052	24 487
Pohledávky - ostatní	1 988		1 988	824
Podíl pohledávek na celkových A			39%	37%

Tabulka 6 – Struktura pohledávek v rozvaze (vlastní zpracování)

Společnost v tomto účetním období vykazovala jednak krátkodobé, ale i dlouhodobé pohledávky, které sice tvoří asi jen 13 % z celkové hodnoty pohledávek. Jedná se o pohledávky ostatní, do kterých můžeme zařadit úvěry poskytnuté společností, které tvoří se společností XY tzv. skupinu spojených osob.

Krátkodobé pohledávky představují zbylých 87 % z celkové hodnoty pohledávek. Jejich nejpodstatnější část tvoří pohledávky z obchodních vztahů, které jsou jednak za českými odběrateli, ale také za odběrateli ze Slovenska. K těmto pohledávkám jsou také tvořeny daňové opravné položky v celkové hodnotě 106 tis. Kč.

Druhou část krátkodobých pohledávek tvoří již o mnoho menší skupina, a to pohledávky ostatní. Zde jsou zařazeny pohledávky vůči státu a krátkodobé poskytnuté zálohy. Do těchto záloh patří zálohy na energie a na pronájem prodejních prostor. Společnost XY neposkytuje zálohy na materiál či zboží.

5.2 Ukazatelé aktivity

Každá firma by měla při řízení pohledávek sledovat a porovnávat vývoj ukazatelů aktivity, jako je doba obratu závazků a pohledávek nebo jejich obratovost, aby bylo vedení podniku schopno odhalit včas případná rizika snížené likvidity.

V následující tabulce je uveden vývoj ukazatelů aktivity v období od roku 2013 až 2016. Jelikož je pro podnik důležité zabývat se především pohledávkami z obchodních vztahů, v následujících výpočtech jsem tedy použila pouze hodnoty pohledávek a závazků z obchodních vztahů, jelikož ostatní druhy pohledávek či závazků (například dlouhodobé pohledávky či bankovní úvěry) by mohly zkreslovat výsledky. Z důvodu zkreslení nebyly také do tržeb započítány tržby z prodeje dlouhodobého majetku, protože se nejedná o tržby získané z provozu hlavní činnosti podniku. Zároveň jsem také vyloučila pohledávky vůči spojeným osobám. Velké množství těchto pohledávek je sice po splatnosti, ale v rámci skupiny se jedná o strategii financování.

v tis. Kč	2013	2014	2015	2016
Tržby z prodeje výrobků a služeb	64 668	82 850	91 002	96 976
Tržby za prodej zboží	42 995	9 705	3 768	11 047
Pohledávky z obchodních vztahů	23 441	23 664	24 487	25 052
Pohledávky za spojenými osobami	12 396	11 352	14 023	16 301
Pohledávky bez pohl. za spojenými osobami	11 045	12 312	10 464	8 751
Doba obratu pohledávek	36,93	47,89	39,75	29,16
Obrat pohledávek	9,75	7,52	9,06	12,34
Závazky z obchodních vztahů	14 657	9 483	9 554	4 936
Doba obratu závazků	49,01	36,88	36,29	16,45
Obrat závazků	7,35	9,76	9,92	21,88

Tabulka 7 – Ukazatelé aktivity (vlastní zpracování)

Ukazatel doby obratu pohledávek nám říká, že doba, kterou musí podnik čekat na úhradu faktury od svých odběratelů je vyšší než splatnost těchto faktur, která je 14 dnů. V roce 2014 tuto lhůtu překročila až o 34 dnů, což pro firmu není příliš dobré. Většina odběratelů totiž platí své závazky se zpožděním, které není sice nějak enormně velké, ale při tomto výpočtu hraje roli a v budoucnu by mohlo firmě způsobovat i v nejhorším případě problémy s likviditou, čímž by nebyla schopna platit své dluhy. Následkem toho bude muset přijímat například nové bankovní úvěry, čímž zvýší své náklady vlivem nákladových úroků. Naštěstí v současné době tento problém podnik nemusí řešit, což nám také dokazuje doba obratu závazků, která má z hlediska času klesající tendenci a od roku 2014 je menší než doba obratu pohledávek, což nám opět potvrzuje, že by se podnik měl snažit o zlepšení

platební morálky svých odběratelů, jelikož v ideálním případě by právě doba obratu závazků měla být vyšší než doba obratu pohledávek. V podniku je poměrně běžné, že mnoho malých odběratelů platí své závazky do 30 dní po splatnosti, naopak firma se snaží hradit své dluhy již 10 dní před jejich splatností, čímž vzniká rozdíl mezi dobou obratu pohledávek a závazků.

Toto nám potvrzuje také ukazatel obratu pohledávek, který je v posledních třech letech nižší než obrat závazků. Největší rozdíl nastává v roce 2016, kdy se dá říct, že závazky učiní o 9,5 obrátek za rok víc než pohledávky, tedy o 9,5x více ročně se promění v hotovost.

5.3 Pohledávky po splatnosti

Přestože většina dodavatelů platí společnosti XY své závazky až s jistým zpožděním a jen málo zákazníků hradí své faktury skutečně do 14. dne od jejího vystavení, tyto pozdější úhrady nastanou většinou do 30. dne po splatnosti. U některých pohledávek však k úhradě nedojde ani do 30 dnů od konce její splatnosti a v tomto případě je pohledávka považována již za problémovou. V následující tabulce je zobrazen současný stav pohledávek (k 2. 2. 2017), od jejichž splatnosti uplynulo víc jak 30 dnů. Z hodnoty těchto pohledávek byly opět vyloučeny pohledávky za spojenými osobami.

	2016
Pohledávky celkem	8 751 586
Celkem po splatnosti nad 30 dnů	1 251 857
30 - 100 dnů	313 590
100 - 360 dnů	39 676
nad 360 dnů	898 591

Tabulka 8 – Pohledávky po splatnosti víc jak 30 dnů
(vlastní zpracování)

Můžeme si všimnout, že největší podíl na těchto pohledávkách mají pohledávky, které jsou po splatnosti více jak 360 dnů. Jejich celkový úhrn je 898 591 Kč. Naopak nejmenší hodnotu dosahují pohledávky, které jsou od 100 do 360 dnů po splatnosti, tedy jen 39 676 Kč. Suma pohledávek od 30 do 100 dnů po splatnosti je 313 590 Kč a je u nich ještě velká pravděpodobnost, že některé budou v průběhu nejbližších měsíců splaceny. Zkráceně se tedy dá říct, že společnost se nejvíce potýká s dlužníky, kteří jsou v prodlení míň jak 100 dnů a pak s dlužníky, kteří jsou již ve velkém prodlení, které přesahuje rok.

5.4 Řízení pohledávek

Přestože společnost XY provozuje i vlastní prodejny, kde své výrobky nabízí zákazníkům přímo, většina tržeb však vznikne díky prodeji těchto produktů odběratelům na základě vystavené faktury, čímž ve firmě vzniká poměrně velké množství pohledávek. Na jejich správu pak dohlíží ekonomické oddělení.

Jakmile se společnosti podaří získat nového potenciálního odběratele, který má zájem o dlouhodobý odběr pečiva, ještě před tím, než je s ním uzavřena smlouva, pracovníci ekonomického oddělení se snaží získat o tomto zákazníkovi co nejvíce informací, které čerpají buďto z veřejně přístupných zdrojů, jako je například obchodní rejstřík nebo tyto informace získávají přímo od zákazníka či od jiných podnikatelů, kteří s ním spolupracují. Hlavním důvodem pro neuzavření smlouvy je skutečnost, že je potenciální odběratel veden jako nespolehlivý plátce DPH, nebo pokud se na základě informací získaných od jiných podnikatelů zjistí, že své faktury hradí velmi často se zpožděním, nebo vůbec.

Jestliže je tedy tento zákazník ekonomickým oddělením schválen, dojde k uzavření písemné smlouvy, ve které se dohodnou konkrétní podmínky obchodu. V této smlouvě je sjednáno, že pokud se odběratel dostane do prodlení delším jak 30 dní, společnost má právo od této smlouvy odstoupit a zároveň si zde vyhrazuje právo, že za každý den prodlení může tuto dlužnou částku navýšit o úrok z prodlení ve výši 0,05 %. Dalších zajišťovacích instrumentů, jako je například záloha či ručení, podnik nevyužívá.

Výjimkou je však případ, kdy se jedná o jednorázový odběr. V tomto případě může být smlouva uzavřena pouze ústně.

Podnik dodává své výrobky zákazníkům většinou každý den (někdy i třikrát denně), k fakturaci ale dochází až každý 10. den. V tento den je vystavena faktura se splatností obvykle 14 dnů, pouze v některých případech je udělena výjimka a tato doba je buďto prodloužena nebo zkrácena. Jedná se ale jen o individuální případy, jako jsou například významnější stálí a prověřeni zákazníci nebo odběratelé, kteří jsou zároveň spojenými osobami.

Každý odběratel má pak možnost zvolit si sám způsob úhrady, a to buď prostřednictvím převodu na bankovní účet, nebo platbou v hotovosti. Platba v hotovosti je využívána jen zřídka, většinou pokud se jedná o drobného či jednorázového odběratele. Tento způsob

úhrady je také dočasně využíván u nových zákazníků po dobu prvních 3 měsíců obchodního vztahu.

Tím, že dochází k tak časté fakturaci, firma poměrně brzy zjistí, že je s placením něco v nepořádku a může okamžitě reagovat. Pokud tedy k úhradě faktury nedojde, dlužník je telefonicky kontaktován zaměstnancem ekonomického oddělení, jehož cílem je zjistit důvody neuhrazení této faktury a zároveň upozornit odběratele, že pokud nedojde k zaplacení, budou mu zastaveny dodávky pečiva a zaúčtován úrok z prodlení. Tato výhrůžka však slouží jen k jeho zastrašení, jelikož společnost úroky z prodlení nikdy neúčtuje a dodávky zastavuje jen v těch nejkrajnějších situacích, kdy už je jasné, že se další úhrady od odběratele nedočká. Zastavit dodávky je totiž pro odběratele poměrně dost vážný problém, protože pokud nemají ve své prodejně pečivo, základní potravinu, je tato prodejna objektem kritiky (hlavně v menších vesnicích, kde není jiná možnost nákupu). Často se stává, že je zpoždění zapříčiněno například nedbalostí či ztrátou faktury a během následujících několika dní dojde k jejich úhradě. Může se ale stát, že dlužník nehradí faktury z důvodu, že mu to nedovoluje jeho platební situace, v takovém případě je většinou společnost ochotná poskytnout náhradní termín splatnosti.

Jestliže se ale dlužníka nepodaří zkontaktovat telefonicky, je tento krok nahrazen vysláním obchodního zástupce přímo za dlužníkem. Pokud je však i tento krok neúspěšný, je dlužníkovi poslána písemná upomínka, včetně uznání dluhu, která obsahuje jednak výzvu k úhradě, ale zároveň je v ní dlužník upozorněn, že pokud k zaplacení nedojde během následujících 30 dnů, bude na něj podána žaloba. Tato upomínka se poté archivuje, aby ji bylo možné použít jako důkazní prostředek v případě soudního sporu. K soudnímu sporu se však společnost uchyluje jen v krajních případech (soudní řízení jsou zdlouhavá, finančně náročná a ne vždy mají uspokojivý výsledek) a raději se snaží vlastními silami najít vyhovující řešení. Třeba nákupem materiálu od vlastního neplatícího odběratele, nebo vykonáním služby, která se pak vzájemně započte. V některých případech však tímto způsobem vymáhání pohledávek končí.

5.5 Evidence pohledávek v účetnictví

Společnost XY účtuje podle účtového rozvrhu, který je sestaven na základě směrné účtové osnovy pro podnikatele. Jeho součástí jsou také analytické účty, které si účetní jednotka sestavuje sama dle vlastní potřeby.

Pro účtování o pohledávkách z obchodního styku se používají tyto analytické účty:

- 311100 – pohledávky z obchodních vztahů – CZK,
- 311200 – pohledávky z obchodních vztahů – EUR.

Dále jsou ve společnosti účtovány například pohledávky za poskytnuté zálohy na energie, či nájmy. K těmto se používají následující účty:

- 314300 – Poskytnuté zálohy – kauce,
- 314400 – Poskytnuté zálohy – energie,
- 314500 – Ostatní zálohy,
- 314600 – Ostatní zálohy v EUR.

Pohledávky jsou při vzniku oceňovány jmenovitou hodnotou, a pokud se jedná o pohledávky za slovenskými odběrateli, jejich hodnota je přepočítána na koruny, na základě kurzu vyhlášeného ČNB vždy k prvnímu dni v měsíci, ve kterém došlo ke vzniku pohledávky.

Na konci každého účetního období, které je totožné s kalendářním rokem, je firma XY povinna provést inventarizaci majetku a závazků, dle § 6 zákona č. 563/1991, Sb., o účetnictví. Tuto inventarizaci provádí hlavní účetní. Následujících 5 let musí být společnost schopna příslušnými soupisy tuto inventarizaci prokázat.

Její součástí je také inventarizace pohledávek, která se provádí pouze dokladově. Zjišťuje se, zda stav pohledávek v účetnictví odpovídá skutečnému stavu, tedy zda jsou zaúčtovány veškeré faktury, zda jsou všechny přijaté platby přiřazeny k odpovídajícím fakturám, dále jestli se konečné zůstatky na pohledávkových účtech rovnají sumě nesplacených faktur a u pohledávek v cizích měnách (přepočet k uzávěrkovému dni), zda je uvedena částka jednak v cizí měně, ale i v korunách. Odběratelům je zasláno tzv. odsouhlasení dluhu k uzávěrkovému dni, ke kterému se může každý odběratel vyjádřit, případně se vyřeší vzájemné nesrovnalosti, jako je například situace, kdy údaje na fakturách nesouhlasí se stavem v účetnictví nebo tyto údaje nejsou úplné.

Dále se pohledávky třídí do dvou skupin, a to na pohledávky ve splatnosti a pohledávky 30 dnů po splatnosti, které se považují již za problémové. U těchto pohledávek se dále zjišťuje, kolik dnů po splatnosti jsou a dochází ke zkontaktování dlužníka, který je obeznámen o tom, že je jeho závazek již po splatnosti a je vyzván k jeho úhradě.

5.6 Opravné položky k pohledávkám

Pokud jsou k uzávěrkovému dni evidovány pohledávky po splatnosti, podnik se začne zabývat jejich daňovým dopadem. Probíhají konzultace s právním zástupcem firmy v jaké fázi vymáhání či řešení tyto pohledávky jsou a zda je k nim možné vytvořit opravnou položku.

Společnost XY netvoří účetní opravné položky, přestože povinnost jejich tvorby ukládá zákon o účetnictví v rámci zachování věrného a poctivého obrazu účetnictví. Společnost je netvoří z důvodu jejich nevýznamnosti.

Zákonné opravné položky tvoří tak, aby byly v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu a zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu.

Tyto opravné položky ale nejsou vytvářeny k pohledávkám z obchodních vztahů vůči spojeným osobám. Toto je přímo zakázáno v § 8 zákona č. 593/1992 Sb. Zároveň jsou tyto pohledávky považovány za bezrizikové, a přestože jsou i několik měsíců po splatnosti, společnost ví, že dojde k jejich zaplacení (v budoucnu budou započteny s odprodejem majetku od spojených firem).

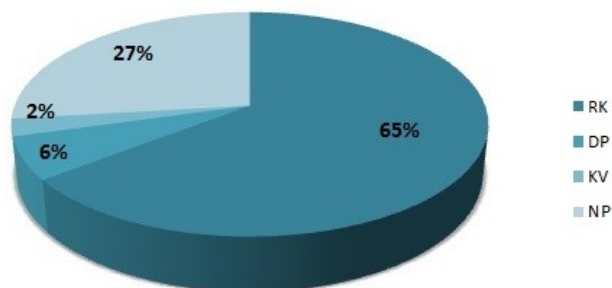
K zachycení skutečností týkajících se zákonných opravných položek využívá tyto analytické účty:

- 391000 – Zákonná opravná položka k pohledávkám,
- 391999 – Nedaňová opravná položka,
- 558000 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek.

V účtovém rozvrhu je obsažena také nedaňová opravná položka pohledávky, tento účet však není téměř používán, jelikož se společnost snaží o maximální tvorbu opravných položek v rámci daňové uznatelnosti a účetní opravné položky, jak bylo zmíněno výše, netvoří. Zároveň jsou všechny zákonné opravné položky podle § 8, 8a a 8c ZoR účtovány na stejný účet. Je však vedena podrobná evidence s rozepsáním opravných položek dle jednotlivých paragrafů ZoR.

V současné době společnost eviduje zákonné opravné položky k pohledávkám z obchodních vztahů ve výši 106 550,56 Kč. Všechny tyto pohledávky jsou vůči čtyřem odběratelům z České republiky. Následující graf zobrazuje podíl jednotlivých dlužníků na celkové hodnotě zákonných opravných položek. Největší zastoupení mají opravné položky k pohledávkám za dlužníka RK, které dosahují 65 %. Poté následuje dlužník NP s 27 %.

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky KV a DP netvoří ani 10 % z jejich celkové hodnoty.

Obrázek 3 – Podíl jednotlivých dlužníků na celkové hodnotě ZOP (vlastní zpracování)

5.6.1 Dlužník RK

Prvním dlužníkem, k jehož pohledávkám jsou tvořeny opravné položky, je pan RK. Spolupráce s tímto odběratelem byla započatá v únoru roku 2012. Jeho objednávky byly fakturovány stejným způsobem, jako u ostatních odběratelů, tedy po každých 10 dnech a s dobou splatnosti 14 dnů. Většina faktur byla v hodnotě od 10 000 Kč do 30 000 Kč. Zpočátku nebyl problém s placením, téměř všechny faktury byly zaplacený před splatností, jen výjimečně se zpožděním maximálně 5 dnů, nebyl tedy žádný důvod k pochybnostem o jeho platební schopnosti. První problémy se začaly objevovat v lednu roku 2013, kdy byly některé faktury placeny i s měsíčním zpožděním, až přestaly být placeny úplně. Společnost tedy přistoupila k telefonickému kontaktování, ve kterém byl odběratel upozorněn na své prodlení. Odběratel toto zdůvodnil tím, že je v dočasné platební neschopnosti a jakmile bude mít dostatek finančních prostředků, své dluhy zaplatí. Takto také učinil, splatil všechny své závazky a začal včas platit i nově vzniklé faktury. Toto trvalo až do srpna toho samého roku, kdy opět nedošlo ke splacení několika faktur. Odběratel byl znovu kontaktován a bylo mu oznámeno, že pokud tyto dlužné faktury neuhradí, bude mu zastavena dodávka pečiva. Odběratel následkem této vyhrůžky splatil další 4 z 5 faktur v celkové hodnotě 90 440 Kč a část poslední vydané faktury, ve výši 21 000 Kč z celkové částky 22 208 Kč, která byla splatná 23. 9. 2013. Společnost tedy v dodávce pečiva pokračovala. Během října od společnost XY přijal ještě 4 další faktury v celkové částce 89 820 Kč. Poslední z nich měla splatnost do 11. 11. 2013. Tyto faktury však nebyly opět zaplacený a proto se společnost rozhodla o ukončení dodávek. Během ledna následujícího roku proběhlo něko-

lik marných pokusů o telefonické kontaktování dlužníka. V březnu byl vyslán obchodní zástupce společnosti, aby osobně vyzval dlužníka k zaplacení částky 104 166 Kč do 14 dnů a zároveň bylo panu RK oznámeno, že pokud neuposlechne, společnost bude dále postupovat prostřednictvím soudní žaloby. I přes tuto výzvu k zaplacení dlužné částky nedošlo. Společnost se tedy rozhodla o zaslání předžalobní upomínky, ve které znovu upozornila na zvažovanou soudní žalobu a opětovně vyzvala dlužníka k úhradě. Ten přislíbil úhradu do konce roku 2014. K této úhradě ale nedošlo a proto se společnost rozhodla v březnu 2015 podat prostřednictvím advokáta žalobu k okresnímu soudu. Výsledkem tohoto soudního sporu bylo vydání exekučního titulu, který umožnil společnosti XY zahájit exekuční řízení, které nebylo doposud ukončeno.

Jelikož se jedná o pohledávky vzniklé před 1. lednem 2014 a jejich výše přesahuje 30 000 Kč, společnost při tvorbě zákonných opravných položek postupovala podle původního znění § 8a ZoR.

Společnosti XY bylo tedy umožněno vytvořit zákonné opravné položky ve výši 33 % z neuhrazené hodnoty pohledávky díky tomu, že byly již 12 měsíců po splatnosti. Celková suma zákonných opravných položek za dlužníka RK v roce 2014 činila 34 374,78 Kč.

V následujícím roce společnost mohla tvořit zákonné opravné položky již ve výši 66 %, a to z toho důvodu, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávek uplynulo více jak 24 měsíců a zároveň bylo o těchto pohledávkách zahájeno soudní řízení. V roce 2015 tedy celková suma zákonných opravných položek podle § 8a ZoR činila 68 749,56 Kč.

V roce 2016, kdy pohledávky budou již 36 měsíců po splatnosti, ZoR umožní vytvořit zákonné opravné položky již ve výši 100 % neuhrazené hodnoty pohledávky.

Výše uvedené znázorňuje následující tabulka.

Faktura č.	Splatnost	Částka	Tvorba OP v 2014	Tvorba OP v 2015	Tvorba OP v 2016
133652	12. 9. 2013	13 138	4 335,54	4 335,54	4 466,92
133836	23. 9. 2013	1208	398,64	398,64	410,72
134134	11. 10. 2013	19 148	6 318,84	6 318,84	6 510,32
134314	21. 10. 2013	29 222	9 643,26	9 643,26	9 935,48
134460	31. 10. 2013	23 621	7 794,93	7 794,93	8 031,14
134612	11. 11. 2013	17 829	5 883,57	5 883,57	6 061,86
Celkem		104 166	34 374,78	34 374,78	35 416,44

Tabulka 9 – Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka RK (vlastní zpracování)

V tabulce č. 9 je znázorněn postup účtování zákonných opravných položek. V roce 2014 měla společnost možnost vytvořit opravnou položku ve výši 33 % z hodnoty pohledávky, tedy 34 374,78 Kč. Následující rok bylo možné vytvořit dalších 33 % z hodnoty této pohledávky. Suma opravných položek tak činila 66 %, což představuje 68 749,56 Kč. Navrhují, aby v roce 2016 byla vytvořena další opravná položka ve výši 34 %. Suma celkových zákonných opravných položek k tomuto dlužníkovi bude tedy činit 100 %, jak povoluje ZoR, jelikož tyto pohledávky budou již 36 měsíců po splatnosti.

Rok	Popis	Částka	MD	D	Suma OP
2014	Tvorba ZOP - 33 %	34 374,78	558000	391000	34 374,78
2015	Tvorba ZOP - 66 % (66 - 33 %)	34 374,78	558000	391000	68 749,56
2016	Tvorba ZOP - 100 % (100 - 66 %)	35 416,44	558000	391000	104 166

Tabulka 10 – Zaučtování ZOP k pohledávkám dlužníka RK (vlastní zpracování)

5.6.2 Dlužník DP

Dalším dlužníkem, k jehož pohledávkám jsou tvořeny zákonné opravné položky, je pan DP. Jedná se o fyzickou osobu, s níž společnost započala spolupráci v lednu roku 2014. Odběratel zpočátku hradil své faktury včas, problém nastal až v říjnu toho samého roku, kdy pan DP přestal hradit své faktury a v prosinci ukončil svou podnikatelskou činnost. Společnosti XY zůstal dlužen celkem 7 faktur v celkové částce 21 584 Kč. Pan DP však přislíbil, že svůj dluh nejpozději do poloviny roku 2015 uhradí. Slib dodržel pouze z části a v dubnu 2015 uhradil 4 faktury v celkové částce 15 058 Kč. V současné době tedy pan DP dluží úhradu dvou faktur v celkové hodnotě 6 526 Kč a prostřednictvím telefonického rozhovoru přislíbil splacení, jakmile to pro něj bude možné. Kvůli nevýznamnosti této částky se společnost XY rozhodla ve vymáhání nepokračovat a vyčkat, zda dlužník svůj slib opravdu splní.

Na konci roku 2015 došlo k uplynutí 12 měsíců od konce sjednané doby splatnosti a zároveň hodnota pohledávek nepřesáhla 30 000 Kč, společnost si tedy mohla již v tomto roce vytvořit opravnou položku dle § 8c ZoR ve výši 100 % neuhrazené hodnoty pohledávky.

Postup tvorby znázorňuje následující tabulka.

Faktura č.	Splatnost	Částka	Tvorba OP	MD	D
134593	10. 11. 2014	4 140	4 140	558000	391000
134699	10. 12. 2014	2 386	2 386	558000	391000

Tabulka 11 - Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka DP (vlastní zpracování)

5.6.3 Dlužník KV

Společnost dále tvoří zákonné opravné položky k pohledávkám pana KV, který v současné době dluží úhradu 4 faktur v celkové hodnotě 2 682 Kč. Vzhledem k velmi malé částce byl dlužník pouze písemně vyzván a společnost nepodniká žádné další kroky k vymáhání těchto pohledávek.

Došlo pouze k vytvoření zákonných opravných položek podle § 8c, ZoR, ve výši 100 % rozvahové hodnoty pohledávky. Jejich tvorba byla obdobná jako u dlužníka DP.

5.6.4 Dlužník NP

Posledním dlužníkem, k jehož pohledávkám společnost XY tvoří opravné položky je dlužník NP se kterým začala spolupracovat již v roce 2005. Během těchto několikaletých obchodních vztahů odběratel platil faktury vždy již několik dnů po jejich vystavení a s jeho platbami nebyly žádné problémy. Situace se ale změnila na začátku roku 2015, kdy sám dlužník kontaktoval vedení podniku s tím, že je v současné době ve velmi špatné finanční situaci, kvůli které není schopen platit své závazky a žádá, aby i přes tuto skutečnost nebyly přerušeny dodávky pečiva. V té době odběratel dlužil zaplacení 22 faktur v celkové hodnotě 202 031 Kč. Společnost s dodávkami tedy pokračovala a dlužník během února a března 2015 uhradil 14 faktur v hodnotě 123 089 Kč a část ze tří dlužných faktur v celkové výši 13 818 Kč. Zároveň začal platit nově vystavené faktury, a to až do října roku 2015. V prosinci pak společnosti oznámil, že ukončil činnost, ale že se bude snažit, aby své závazky v co nejbližší době vyrovnal. Celkově tedy zůstal dlužen splacení 15 faktur ve výši 125 079 Kč, z nichž poslední byla splatná 11. 12. 2015. Jelikož se jednalo o vždy spolehlivého odběratele a kvůli zachování dobrých vztahů se společnost rozhodla tyto pohledávky nevymáhat soudně ani jiným způsobem, ale požádala dlužníka o písemné uznání dluhu, které pan NP provedl 15. 1. 2016.

Již v roce 2015 společnost evidovala k tomuto dlužníkovi 8 pohledávek, které byly 12 měsíců po splatnosti, čímž splňovaly podmínku pro tvorbu zákonných opravných položek podle § 8c ZoR, avšak jejich celková výše přesáhla povolenou hodnotu, a to 30 000 Kč. Z toho důvodu byly vytvořeny podle tohoto paragrafu opravné položky pouze ke čtyřem pohledávkám v hodnotě 28 593 Kč, ve výši 100 % jejich rozvahové hodnoty.

V roce 2016 se však situace změnila a bude možné vytvořit opravné položky podle § 8a ZoR pro 9 pohledávek v hodnotě 62 124 Kč. Doporučuji, aby firma již vytvořené opravné po-

ložky podle § 8c ZoR rozpustila a začala tvořit nové opravné položky ve výši 50 %, které již budou podle § 8a ZoR. Společnost si tak bude moci v roce 2016 snížit základ daně z příjmu o 3 969 Kč (32 562 Kč – 28 593 Kč).

Rok	Popis	Částka	MD	D
2015	Tvorba ZOP - 100 % (§ 8c)	28 593	558000	391000
2015	Zrušení ZOP	28 593	391000	558000
2016	Tvorba OP - 50 % (§ 8a)	32 562	558000	391000

Tabulka 12 - Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka NP (vlastní zpracování)

5.7 Odpis pohledávek

Jakmile se společností některá pohledávka jeví jako již nedobytná nebo pokud by podle odhadů náklady na její vymáhání překročily její hodnotu, ve většině případů se rozhodne tuto pohledávku odepsat.

Odpis pohledávky provádí prostřednictvím následujících účtů:

- 546000 – Odpis pohledávky – daňový,
- 546999 – Odpis pohledávky – nedaňový.

V roce 2015 byl proveden daňový odpis pouze u pohledávek jednoho dlužníka, společnosti NM. K těmto pohledávkám byly již v průběhu roku 2014 tvořeny opravné položky ve výši 100 % jejich rozvahové hodnoty, a to z toho důvodu, že proti dlužníkovi bylo v listopadu toho samého roku zahájeno insolvenční řízení, jehož výsledkem byl konkurz. Společnost řádně a včas přihlásila své pohledávky, avšak 16. 12. 2015 byl tento konkurz zrušen z důvodu nedostačujícího majetku dlužníka. Dle rozhodnutí insolvenčního správce by zpeněžení jeho majetku nepokrylo ani náklady konkursu. Z tohoto důvodu společnost tyto pohledávky prohlásila již za nedobytné a rozhodla se je v roce 2015 odepsat. Celková hodnota těchto pohledávek činila 74 540 Kč. Odpis zároveň splňuje podmínky pro daňovou účinnost dle § 24 ZDP, jelikož k těmto pohledávkám bylo možné vytvořit zákonné opravné položky. V následující tabulce je znázorněn postup zrušení opravných položek a následného daňového odpisu.

Rok	Popis	Částka	MD	D
2014	Tvorba ZOP - 100 % (§ 8)	74 540	558000	391000
2014	Zrušení ZOP	74 540	391000	558000
2015	Odpis pohledávek	74 540	546000	311100

Tabulka 13 – Odpis pohledávek v roce 2015 (vlastní zpracování)

6 NÁVRH NA ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍCH POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI

V následující kapitole se budu zabývat rozbořem pohledávek, které jsou po splatnosti více jak 100 dnů a pokusím se navrhnout řešení některých z nich.

6.1 Dlužník P

V říjnu roku 2015 společnost zjistila, že eviduje pohledávky vůči společnosti P, které jsou již měsíc po splatnosti. Následoval běžný postup vymáhání, a to telefonické kontaktování majitele této společnosti. To se však ani po několika pokusech nepodařilo, a proto byl do společnosti P vyslán obchodní zástupce. Majitele se však nepodařilo zastihnout a společnost XY nepochodila ani se zasláním předžalobní upomínky, a proto se rozhodla od listopadu 2015 zrušit své dodávky a vyčkat, jak se situace bude vyvíjet dále. Dlužník se nakonec v únoru roku 2016 ozval s tím, že mu jeho momentální finanční situace nedovoluje dluh zaplatit a zároveň přislíbil písemné uznání dluhu, čímž se posunula promlčecí doba na 10 let a společnost tak získala více času na vymáhání těchto pohledávek. V srpnu roku 2016 byla společnost kontaktována jedním ze svých dlouholetých obchodních partnerů, že bylo vůči společnosti P zahájeno insolvenční řízení. Společnost tedy přihlásila všechny své pohledávky v celkové hodnotě 361 021 Kč do insolvenčního řízení, které doposud neskončilo. Dle mého názoru bude výsledkem tohoto insolvenčního řízení nejspíše konkurz, jelikož se jedná o právnickou osobu, takže je oddlužení vyloučeno a zároveň nemůže být prohlášena ani reorganizace, jelikož dlužníkův obrat za poslední účetní období nedosáhl 100 mil. Kč a zároveň v hlavním pracovním poměru zaměstnává míň jak 100 zaměstnanců.

Díky zahájení insolvenčního řízení bude možné v roce 2016 vytvořit zákonné opravné položky podle § 8 ZoR, jelikož tyto pohledávky splňují podmínku řádného a včasného přihlášení do insolvenčního řízení. Společnost si tak bude moci v roce 2016 snížit základ daně z příjmu o 100 % hodnoty této pohledávky, tedy o 361 021 Kč.

Jestliže bude výsledkem insolvenčního řízení prohlášení konkurzu u dlužníka, společnost bude moci ve zdaňovacím období, ve kterém došlo k tomuto prohlášení, provést opravu základu daně z přidané hodnoty na výstupu podle § 44 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, a to díky tomu, že tyto pohledávky vznikly již 6 měsíců před prohlášením úpadku, avšak tuto opravu bude moci provést nejpozději 3 roky po uplynutí zdaňovacího období, ve kterém došlo k uskutečnění tohoto zdanitelného plnění, z čehož vyplývá,

že tato oprava bude moci být provedena nejpozději v roce 2018. Oprava základu daně pak bude vypadat následovně, kde: 343100 – DPH a 648000 – Ostatní provozní výnosy. DPH je ve výši 15 %, jelikož se jedná o základní potraviny.

Popis	Částka	MD	D
Základ daně	361 021	311100	604100
DPH (15 %)	54 153,15	311100	343100
Opravný daňový doklad	54 153,15	343100	648000

Tabulka 14 – Oprava základu daně z přidané hodnoty (vlastní zpracování)

6.2 Dlužník D

Velmi zajímavým a pro společnost poměrně novým způsobem řešení neuhrazených pohledávek bylo v roce 2015 postoupení pohledávek u společnosti D.

V lednu toho samého roku byla společnost XY kontaktován obchodním zástupcem firmy D, který vedení podniku informoval o tom, že jeho společnost si je vědoma několika neuhrazených faktur, z nichž poslední byla splatná 10. 12. 2014, ale že momentálně je velmi zadlužená a snaží se ze všech sil své věřitele uspokojovat, a proto byla společnosti XY navržena možnost postoupení pohledávek. Dlužník D tedy nabídl prodej svých dvou pohledávek v celkové hodnotě 76 965 Kč s tím, že budou zrušeny veškeré pohledávky, které společnost vůči tomuto dlužníkovi eviduje v celkové hodnotě 75 298 Kč. Rozdíl 1 667 Kč pak bude představovat úroky z prodlení a také ušlou újmu společnosti XY. Společnost s tímto návrhem souhlasila a dne 20. 3. 2015 byla podepsána smlouva o postoupení pohledávek. Následně dlužník D poslal oznámení o změně věřitele dlužníkům M a T, kteří tímto postoupením přestali být dlužníky společnosti D, a zároveň se stali dlužníky společnost XY. V následující tabulce jsou zobrazeny hodnoty těchto pohledávek včetně data, do kterého by mělo dojít k jejich splacení.

Popis	Částka	Splatnost
Dlužník M	47 600	29. 4. 2015
Dlužník T	29 365	2. 5. 2015

Tabulka 15 – Hodnota pohledávek za dlužníka M a T
(vlastní zpracování)

V tomto případě je dobré, aby o postoupení informoval původní majitel pohledávek, protože pokud by o této skutečnosti informoval nový majitel, musel by toto nově nabyté právo nějakým způsobem prokázat, což by mohlo tento proces zkomplikovat.

Ve výsledku tak společnost XY přišla o dlužníka D a místo něj získala dva nové dlužníky M a T, plus ještě výnos v podobě úroku z prodlení. Tímto krokem si tak zajistila vyšší pravděpodobnost úhrady svých pohledávek, avšak také na sebe vzala jisté riziko, jelikož tito dlužníci jsou noví a neproověření, může se stát, že s úhradou dluhu budou ještě větší problémy než pokud by k postoupení nedošlo.

Zaučtování postoupení pohledávek proběhlo následovně: závazek ve výši 75 298 Kč přešel z dlužníka D na dlužníky M a T a částka 1 667 Kč byla zaučtována na ostatní pohledávky a zároveň se pro společnost XY stala výnosem ve formě smluvních pokut a úroků z prodlení.

Hned v květnu roku 2015 došlo k úhradě pohledávky za dlužníka M v hodnotě 47 600 Kč a společnost se rozhodla touto úhradou zrušit rovněž účet 378000 – Ostatní pohledávky. Úhrady od dlužníka T se dodnes nedočkala a zároveň nepodnikla žádné kroky k vymáhání této částky. Postup při účtování znázorňuje následující tabulka.

Popis	Částka	MD	D
Postoupení pohledávek	75 298	311100 - M a T	311100 - D
Úrok z prodlení	1 667	378000	644000
Úhrada pohledávky za dl. M	45 933	221000	311100 - M a T
Úhrada úroku z prodlení	1 667	221000	378000

Tabulka 16 – Postoupení pohledávek (vlastní zpracování)

V současné době tedy společnosti zůstala neuhrazená pohledávka ve výši 29 365 Kč, za dlužníka T. Já bych však doporučovala, aby vůči této pohledávce začalo aktivní vymáhání prostřednictvím telefonátu, emailu nebo návštěvy obchodního zástupce. Pokud by ani tyto kroky nepomohly, bylo by vhodné dlužníka zastrašit například předžalobní upomínkou. Samotnou žalobu bych ale nedoporučovala, jelikož by náklady na soudní řízení mohly vzhledem k ne příliš vysoké dlužné částce překročit právě prostředky získané z tohoto řízení.

Z hlediska daňového řešení bude moci vytvořit zákonnou opravnou položku již v roce 2016, a to dle § 8c ZoR, jelikož splňuje všechny podmínky stanovené tímto zákonem. V roce 2016 si tak bude moci společnost snížit základ daně z příjmu o 100 % neuhrazené hodnoty této pohledávky, tedy o 29 365 Kč.

6.3 Dlužník AM

Dalšími problémovými pohledávkami, jsou pohledávky společnosti AM, které jsou v současné době přes 600 dnů po splatnosti. Tento dlužník přestal hradiť faktury v únoru roku

2015 a na telefonickou upomínku reagoval tak, že se jeho platby opozdily jen kvůli nedbalosti účetní a v nejbližší době dá všechno do pořádku. Tak se ale nestalo a na další upomínky dlužník již nereagoval, a proto se společnost rozhodla v květnu ukončit spolupráci s tím, že pokud nedojde k zaplacení všech faktur v celkové hodnotě 112 127 Kč, bude nucena zahájit soudní řízení. V návaznosti na toto varování dlužník uhradil část ze svého dluhu ve výši 24 422 Kč. Další úhrady se společnost již nedočkala, a proto podala srpnu 2016 žalobu k okresnímu soudu. Toto soudní řízení trvá dodnes.

Nicméně zákon o rezervách, konkrétně § 8a umožňuje společnosti XY tvořit zákonné opravné položky k těmto pohledávkám již v roce 2016, jelikož poslední z nich byla splatná 20. 5. 2015, tedy od její splatnosti uplynulo víc jak 18 měsíců. Společnost bude tedy moci v roce 2016 vytvořit zákonné opravné položky ve výši 50 % jejich nesplacené hodnoty a snížit si tak základ daně z příjmu o částku 43 852,5 Kč ($87\,705 \cdot 0,5$).

6.4 Dlužník MM

V lednu 2016 byla společnost kontaktována paní MM, že od února dojde k ukončení její podnikatelské činnosti z důvodu krachu a zároveň paní MM přislíbila, že se pokusí své závazky v co nejkratší době splatit a následně společnosti XY poslala písemné uznání svého dluhu, který činil celkem 9 129 Kč.

Jeho výše je i v současné době stále stejná, paní MM prozatím neuhradila ani jeho část. Já bych však s dalšími kroky vymáhání počkala, jelikož dlužná částka není příliš vysoká a zároveň si myslím, že paní MM chce svůj závazek skutečně splnit, což dokázala dobrovolným uznáním dluhu, které od ní nebylo ani vyžadováno. Avšak v roce 2016 si bude společnost XY moci vytvořit zákonné opravné položky ve výši 100 % jejich nesplacené části podle § 8c ZoR. V tomto roce tak dosáhne snížení základu daně o dalších 9 129 Kč.

6.5 Dlužník S

Velmi podobná situace jako u dlužníka AM nastala i u dlužníka S, který sám v červnu 2015 ukončil spolupráci se společností XY a zároveň zůstal dlužen 5 nesplacených faktur v celkové hodnotě 228 451 Kč. Společnost tohoto dlužníka několikrát upozorňovala prostřednictvím telefonního hovoru, aby svůj dluh uhradil, avšak dlužník vždy argumentoval s tím, že momentálně investuje velké množství peněz do rozšiřování své podnikatelské činnosti a kvůli tomuto není schopen svůj dluh uhradit. Následně však došlo k zaplacení části

jedné faktury ve výši 56 275,5 Kč a zůstal tak dlužný 172 175,5 Kč. Další úhrady se již společnost nedočkala. Vedení podniku však nechtělo přistupovat k řešení soudní cestou, jelikož se jedná o v minulosti velmi blízkého obchodního partnera a zároveň velmi vlivného obchodníka v oblasti její působnosti a proto se rozhodla s vymáháním počkat.

Já bych však navrhla, aby vyslala svého obchodního zástupce na osobní schůzku, ve které by bylo navrženo řešení tohoto problému ve formě splátkového kalendáře. V následující tabulce je znázorněn mnou navržený splátkový kalendář, který se skládá ze 4 plateb, z nichž první tři jsou ve stejné výši, a to 45 000 Kč. Poslední platba je už pouze doplatek, který činí 37 175,5 Kč.

Období	Částka
červen 2017	45 000
prosinec 2017	45 000
červen 2018	45 000
prosinec 2018	37 175,5

Tabulka 17 – Splátkový kalendář pro dlužníka S (vlastní zpracování)

Současně s odsouhlasením tohoto splátkového kalendáře bych ještě navrhla, aby byl dlužník požádán o uznání dluhu. Odsouhlasení dluhu by ale mělo proběhnout prostřednictvím notářského zápisu, a to z toho důvodu, že pokud by dlužník tento splátkový kalendář nedodržel, společnost by mohla zažádat rovnou o zahájení exekučního řízení, jelikož uznání dluhu na základě notářského zápisu je považováno za exekuční titul. Výhodou je tedy to, že by společnost nemusela přistupovat ke zdlouhavému soudnímu řízení, které by bylo zároveň poměrně nákladné.

Myslím si, že tato možnost řešení je výhodná jednak pro společnost XY, ale také pro dlužníka, jelikož nebude muset být účastníkem soudního řízení a zároveň má dostatek času (do konce roku 2018), aby svůj dluh zaplatil.

V roce 2016 může také dojít k vytvoření zákonných opravných položek podle § 8a ZoR ve výši 50 % z hodnoty pohledávky, čímž si společnost sníží základ daně z příjmu o 86 087,75 Kč.

6.6 Dlužník G

Společnost dále eviduje jednu pohledávku vůči svému bývalému obchodnímu partnerovi ve výši 742 Kč, jejíž platba byla nejspíše pouze opomenuta. Vzhledem k bezvýznamné

částce navrhuji společnosti, aby tuto pohledávku odepsala v její plné výši. Zároveň bude tento odpis daňově účinný, jelikož k této pohledávce mohla být tvořena opravná položka v její plné výši podle § 8c ZoR. Tato pohledávka bude následně zařazena do podrozvahové evidence, kdyby náhodou v budoucnu došlo k její úhradě.

6.7 Ostatní dlužníci

Společnost dále eviduje několik pohledávek, které jsou již více jak 100 dnů po splatnosti. Většinou se jedná o dluhy fyzických osob, kterým současná finanční situace nedovoluje splacení jejich závazků. Do této skupiny můžeme zařadit například paní CH, která musela ukončit své podnikání a společnosti XY zůstala dlužna celkem 23 913 Kč. Jelikož tato částka není úplně bezvýznamná, navrhovala bych společnosti, aby postupovala podobně jako u dlužníka S a paní CH požádala o písemné uznání dluhu a nabídla jí možnost využít splátkového kalendáře, který bych doporučovala v následující podobě. Splátky bych však rozvrhla na kratší časové období, jelikož se nejedná o velmi velké částky.

Období	Částka
červen 2017	6 000
září 2017	6 000
prosinec 2017	6 000
březen 2018	5 913

Tabulka 18 – Splátkový kalendář dlužníka CH
(vlastní zpracování)

Podobně bych postupovala také u dalších dvou dlužníků, jejichž celkový závazek činí 15 763 Kč. Prioritně by měl podnik tyto dlužníky co nejvíce telefonicky upomínat nebo opět vyslat svého obchodního zástupce, čímž by si měla zajistit písemné uznání dluhu. Zatím může zůstat jen u tohoto způsobu vymáhání, jelikož tyto pohledávky nejsou mnoho dnů po splatnosti a jejich nesplacení nepředstavuje pro podnik velkou hrozbu.

Ke všem těmto pohledávkám v roce 2016 není možné tvořit opravné položky. Pokud však nedojde k jejich zaplacení ani během roku 2017, společnosti si pak bude moci vytvořit zákonné opravné položky podle § 8c ZoR, a to ve výši 100 % jejich nesplacené hodnoty.

7 DOPORUČENÍ PRO SPOLEČNOST XY

V průběhu psaní této práce jsem narazila na několik nedostatků, které má současná správa pohledávek v tomto podniku a v následující kapitole bych ráda navrhla několik možností jak ji vylepšit a zároveň omezit vzniku problémových pohledávek, nebo alespoň co nejvíce eliminovat jejich negativní dopad pro firmu. Na závěr také shrnu své návrhy, jak by měl podnik využít existenci již vzniklých pohledávek po splatnosti pro úsporu na dani z příjmu za rok 2016.

7.1 Návrhy na zlepšení správy pohledávek

Jak jsem zmínila již v předchozích kapitolách, provozování hlavní činnosti společnosti XY je spojeno se vznikem velkého množství pohledávek a právě díky tomuto by měla mít vytvořený přehledný a efektivní systém řízení pohledávek, aby se co nejvíce omezilo vzniku právě pohledávek po splatnosti, které v mnoha případech mohou pro podnik znamenat nemalou ztrátu. Dle mého názoru ale této problematice není ve firmě věnována dostatečná pozornost, pohledávky nejsou hlídány tak, jak by měly a není zde vytvořený přesný postup, kterým by se měli pracovníci řídit v případě vzniku pohledávky po splatnosti. Většinou postupují jen podle vlastního uvážení bez podrobnějšího systému.

V první řadě by měly být učiněny jisté kroky týkající se prevence jejich vzniku. Myslím si, že co se týče uzavírání smluv s novými zákazníky, firma postupuje poměrně zodpovědně a každého potenciálního odběratele prověří a pokusí se o něm získat veškeré dostupné informace, na jejichž základě pak zhodnotí jeho solventnost, popřípadě jeho odběratelskou morálku. V čem ale vidím velký nedostatek je zajištění pohledávek. Firma si v každé uzavřené smlouvě jasně stanoví, že pokud dojde k prodlení, může si pak za každý následující den účtovat úrok z prodlení ve výši 0,05 % z dlužné částky. Tohoto zajišťovacího instrumentu však podnik vůbec nevyužívá, protože dle vedení podniku by to mohlo vést ke zhoršení obchodních vztahů a v nejhorším případě i ke ztrátě zákazníků. Dle mého názoru by však jeho využití bylo pro podnik výhodné, protože by tato pokuta sloužila k malému zastrašení zákazníků, kteří své faktury pravidelně platí až několik týdnů po splatnosti. Tito odběratelé by si pak své platby více hlídali a v podniku by se tak omezil počet zmeškaných úhrad, které snižují jeho likviditu a zároveň zvyšují dobu obratu pohledávek. Již při analýze ukazatelů aktivity bylo totiž dokázáno, že průměrná doba, za kterou podnik dostane zapláceno od svých odběratelů je mnohem vyšší, než by měla být, tedy 14 dní (splatnost

faktury). A právě za jednu z příčin této skutečnosti považuji také to, že mnoho odběratelů platí své závazky až se zpožděním, které není sice velké, ale pokud v tomto ohledu firma neučiní patřičné kroky, může se v budoucnu stát, že dojde ke snížení její likvidity a následně nebude schopna sama hradit své závazky včas. V každé nově uzavírané smlouvě je také zakotveno, že pokud je odběratel v prodlení delším jak 30 dnů, společnost má právo ukončit dodávání pečiva. Tohoto nástroje společnost rovněž nevyužívá. Myslím si, že by bylo vhodné, aby dodržovala i toto ustanovení, čímž nejspíše přijde o některé zákazníky, ale zároveň zastaví růst jejich dluhů.

Dále by bylo vhodné, aby společnost alespoň jednou měsíčně kontrolovala, zda u některých zákazníků nenastala nějaká razantní změna, například v podobě zahájení insolvenčního řízení. V tomto případě pak hraje důležitou roli čas, protože pokud by společnost promeškala lhůtu na přihlášení svých pohledávek do insolvenčního řízení, mohlo by se stát, že se jejich úhrady již nikdy nedočká a tyto pohledávky se pro ni stanou nedobytné, protože po skončení insolvenčního řízení je nebude již na kom vymáhat.

Vedle průběžné kontroly odběratelů je také důležitá průběžná kontrola právě pohledávek. Pokud se totiž v podniku objeví nějaké, které jsou již po splatnosti, měl by si podnik vytvořit přesný systém, jak v tomto případě postupovat. Tento postup by mohl být následovný:

- prodlení víc jak 7 dnů – 1. upomínka prostřednictvím emailu,
- prodlení víc jak 15 dnů – 2. telefonická upomínka,
- prodlení víc jak 30 dnů – vyslání obchodního zástupce,
- prodlení víc jak 50 dnů – 3. písemná upomínka odeslaná poštou,
- prodlení víc jak 60 dnů – zaslání předžalobní upomínky.

Tento postup však nemůže být pevně aplikovatelný na každou pohledávku, jelikož jednak každý odběratel, tak i každá pohledávka je specifická a vyžaduje individuální zhodnocení, avšak tento postup by měl být jakýmsi výchozím základem pro pracovníky. Dále je nutné, aby byly všechny odeslané písemné upomínky řádně archivovány, jelikož by mohly sloužit jako důkazní prostředek v případě zahájení soudního sporu s tímto dlužníkem.

Hlídaní splatnosti pohledávek je důležité také proto, aby v důsledku nedbalosti nedošlo k jejich promlčení. Pokud by totiž dlužník namítl, že pohledávka je již promlčená, věřitel by definitivně ztratil právo na její vymáhání a pohledávka by se stala nedobytnou. A právě z tohoto důvodu bych doporučila firmě, aby se za každou cenu snažila donutit dlužníka podepsat písemné uznání dluhu, kterým se tato promlčecí doba prodlouží. Nejideálnější by

však bylo, aby toto uznání dluhu proběhlo formou notářského zápisu, který by se v případě jeho neuhrazení, ani do nově nastavené lhůty, stal exekučním titulem. V tomto případě by nebylo nutno vyhrát soudní spor pro zahájení exekučního řízení. K zahájení exekuce by tak stačil právě tento notářský zápis o uznání dluhu.

Firma by dle mého názoru mohla více využívat splátkový kalendář, který by byl sestaven s ohledem na platební schopnost dlužníka a zvýšil by pravděpodobnost uhrazení tohoto dluhu, byť prostřednictvím malých splátek.

Jako motivační prvek pro dřívější úhradu by firma mohla využívat skonta, které by však bylo výhodné jen u zákazníků, jejichž objednávky se pohybují ve vyšších hodnotách. U malých odběratelů by bylo nevýhodné. Tímto způsobem by podnik mohl zvýšit svoji likviditu.

Přestože vedení podniku považuje tvorbu účetních opravných položek za bezvýznamnou, dle mého názoru by tvořeny měly být, a to z důvodu zachování věrného a poctivého obrazu účetnictví. Reálná hodnota pohledávky, která je již několik měsíců po splatnosti se totiž snižuje, avšak v rozvaze je vykázána ve stejné výši, což odporuje účetním zásadám. Z tohoto důvodu by podnik měl do své vnitropodnikové směrnice zavést právě tvorbu účetních opravných položek, které by se zvyšovali s rostoucím prodlením.

7.2 Návrhy pro rok 2016 pro snížení základu daně z příjmu

Jak bylo již zmíněno v předchozích kapitolách, ve kterých jsem se pokusila navrhnout řešení jednotlivých pohledávek po splatnosti, společnost může v roce 2016 díky tvorbě OP a odpisu pohledávky snížit základ daně pro výpočet daně z příjmu, a to následovně:

Dlužník	Tvorba OP	Úspora na dani z příjmu
RK	35 416	6 729,04
NP	3 969	754,11
P	361 021	68 593,99
T	29 365	5 579,35
AM	43 852,5	8 331,975
MM	9 129	1 734,51
S	86 087,75	16 356,6725
G	742	140,98
Celkem	569 582,25	108 220,6275

Tabulka 19 - Snížení základu daně z příjmu pro rok 2016 (vlastní zpracování)

Ve výsledku by mohla společnost vytvořit zákonné opravné položky ve výši 569 582, 25 Kč, čímž by o tuto stejnou částku byl snížen i základ daně z příjmu. Na této dani by pak ušetřila 108 220, 63 Kč ($19\% \cdot 569582,25$).

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou řešení pohledávek po splatnosti jak z účetního, tak z daňového hlediska. Dle mého názoru se v současné době téměř každý podnik musí potýkat buď s opožděnými platbami od svých odběratelů, nebo dokonce s úplným nezaplacením dluhu dlužníkem. Pokud se ale tento problém vyskytuje ve společnosti ve větší míře, může to pro ni znamenat do budoucna velké komplikace, jednak v podobě snížené likvidity nebo dokonce v podobě finančních ztrát. Z tohoto důvodu by měl každý podnik, ve kterém vznikají pohledávky, dbát na efektivní řízení pohledávek, které obsahuje jednak prevenci vzniku problémových pohledávek, kontrolu pohledávek ale také by si měl vymezit pravidla, dle kterých bude postupovat v případě vzniku pohledávky po splatnosti, aby nenastala situace, že vedení podniku svou nepozorností přehlédne, že eviduje velké množství pohledávek po splatnosti, ne-li dokonce pohledávky již nedobytné. V tom horším případě by už totiž podnik neměl téměř žádnou šanci, že ještě někdy dojde k jejich splacení a pouze by prostřednictvím odpisu zmírnil jejich negativní dopad.

V teoretické části této bakalářské práce byl nejdříve vymezen pojem pohledávka a následně popsány jednotlivé činnosti a pojmy související se správou pohledávek, jako prevence vzniku problémových pohledávek a jejich následné soudní a mimosoudní vymáhání. Na závěr byly definovány pohledávky z hlediska účetnictví a daní, včetně podmínek pro tvorbu opravných položek a odpisu pohledávky. Všechny údaje v této části byly čerpány z odborných literárních zdrojů a příslušné legislativy.

Praktická část byla věnována řešení problematiky pohledávek v konkrétní společnosti XY. Na úvod byla tato společnost představena a zároveň byla provedena finanční analýza majetku společnosti. Následovala analýza současného stavu pohledávek, ve které jsem se nejvíce zaměřila na pohledávky z obchodního styku, které jsou již po splatnosti. Dále jsem rozebrala pohledávky, u nichž již společnost tvoří zákonné opravné položky a jednu pohledávku, která byla odepsána v roce 2015. Následně jsem vytvořila několik návrhů, jak by společnost měla postupovat u několika konkrétních pohledávek po splatnosti a uvedla možné úspory na dani z příjmu prostřednictvím tvorby zákonných opravných položek za rok 2016. Na závěr jsem doporučila několik vylepšení, které by mohly zvýšit efektivnost řízení pohledávek.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky: právně, daňově a účetně*. 3. vyd. Praha: Grada, 2007, 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- [2] BOKŠOVÁ, Jiřina. *Účetní výkazy pod lupou. I., Základy účetního výkaznictví*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2013, 510 s. ISBN 978-80-7201-921-2.
- [3] JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. 1. vyd. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014, 152 s. ISBN 978-80-87974-07-0.
- [4] KISLINGEROVÁ, Eva. *Sedm smrtelných hříchů podniků. Úpadek a etika managementu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 173 s. ISBN 978-80-7400-495-7.
- [5] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 301 s. ISBN 978-80-7380-568-5.
- [6] MRKOSOVÁ, Jitka. *Účetnictví 2015: učebnice pro SŠ a VOŠ*. 1. vyd. Brno: Edika, 2015, 291 s. ISBN 978-80-266-0623-9.
- [7] PAVELKOVÁ, Drahomíra a Adriana KNÁPKOVÁ. *Podnikové finance: studijní pomůcka pro distanční studium*. 4. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, 293 s. ISBN 978-80-7318-732-3.
- [8] PERTHEN, Ervín. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 79 s. ISBN 978-80-7478-952-6.
- [9] PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.
- [10] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.
- [11] SCHÖNFELD, Jaroslav. *Moderní pohled na oceňování pohledávek*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 169 s. ISBN 978-80-7400-302-8.
- [12] SKÁLOVÁ, Jana. *Podvojný účetnictví 2016*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016, 192 s. ISBN 978-80-271-0031-6.
- [13] ŠANTRŮČEK, Stanislav. *Pohledávky, jejich cese a hodnota*. 3. akt. vyd. Praha: Oeconomica, 2012, 122, 45 s. ISBN 978-80-245-1920-3.

- [14] ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2. akt. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016, 284 s. ISBN 978-80-271-0048-4.
- [15] ŠTOHL, Pavel a Vladislav KLIČKA. *Maturitní okruhy z účetnictví pro studenty OA a středních škol s výukou účetnictví*. 1. vyd. Znojmo: Štohl – vzdělávací středisko Znojmo, 2009, 238 s. ISBN 978-80-87237-09-0.
- [16] WILD, John J. *Financial accounting: information for decisions*. 4th ed. Boston: McGraw-Hill, c2008, 580 s. ISBN 0-07-304375-3.

Elektronické zdroje:

- [17] ČESKO, 2012 Zákon č. 89/2012 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 33, s. 1093-1240 [cit. 2017-01-20]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [18] ČESKO, 2006 Zákon č. 182/2006 ze dne 9. května 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 62, s. 2130-2145 [cit. 2017-02-08]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [19] ČESKO, 2004 Zákon č. 235/2004 ze dne 23. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 78, s. 4968 [cit. 2017-02-13]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [20] ČESKO, 2002 Vyhláška č. 500/2002 ze dne 5. prosince 2002 kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 174, s. 9694-9695 [cit. 2017-02-21]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [21] ČESKO, 1994 Zákon č. 216/1994 ze dne 30. listopadu 1994 o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 67, s. 2106 [cit. 2017-02-06]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

- [22] ČESKO, 1992a Zákon č. 586/1992 ze dne 18. prosince 1992 o daních z příjmu. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 117, s. 3484 [cit. 2017-03-10]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [23] ČESKO, 1992b Zákon č. 593/1992 ze dne 21. prosince 1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 119, s. 3565-3567 [cit. 2017-03-21]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [24] ČESKO, 1991a Zákon č. 513/1991 ze dne 18. prosince 1991 obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 98, s. 2522 [cit. 2017-02-03]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [25] ČESKO, 1991b Zákon č. 563/1991 ze dne 31. prosince 1991 o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 107, s. 2802-2807 [cit. 2017-03-10]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [26] ČESKO, 1964 Zákon č. 40/1964 ze dne 5. března 1964 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 19, s. 210 [cit. 2017-02-03]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [27] ČESKO, 1963 Zákon č. 99/1963 ze dne 17. prosince 1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 56, s. 392 [cit. 2017-02-08]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [28] *České účetní standardy* [online], ©2005-2013, Praha: Ministerstvo financí České republiky [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/ucetnictvi-a-ucetnictvi-statu/ucetni-reforma-verejnych-financi-ucetnic/pravni-predpisy/platne-ceske-ucetni-standardy/2016/ceske-ucetni-standardy-pro-ucetni-jednot-24262>
- [29] *ePohledávky.cz* [online], ©2013-2017, Praha [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <https://epohledavky.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OP	Opravná položka
MD	Má dáti
D	Dal
ZDP	Zákon o dani z příjmu
ZoR	Zákon o rezervách
ZK	Základní kapitál

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Organizační struktura společnosti XY (vlastní zpracování)	39
Obrázek 2 – Financování OA dlouhodobými zdroji (vlastní zpracování).....	44
Obrázek 3 – Podíl jednotlivých dlužníků na celkové hodnotě ZOP (vlastní zpracování)	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Vznik a zánik pohledávky (vlastní zpracování).....	32
Tabulka 2 – Tvorba OP k pohledávkám (vlastní zpracování)	32
Tabulka 3 – Tvorba ZOP k pohledávkám (vlastní zpracování).....	33
Tabulka 4 – Vertikální analýza rozvahy (vlastní zpracování)	41
Tabulka 5 – Horizontální analýza rozvahy (vlastní zpracování)	42
Tabulka 6 – Struktura pohledávek v rozvaze (vlastní zpracování).....	45
Tabulka 7 – Ukazatelé aktivity (vlastní zpracování)	46
Tabulka 8 – Pohledávky po splatnosti víc jak 30 dnů (vlastní zpracování)	47
Tabulka 9 – Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka RK (vlastní zpracování)	53
Tabulka 10 – Zaúčtování ZOP k pohledávkám dlužníka RK (vlastní zpracování)	54
Tabulka 11 - Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka DP (vlastní zpracování).....	54
Tabulka 12 - Tvorba ZOP k pohledávkám dlužníka NP (vlastní zpracování).....	56
Tabulka 13 – Odpis pohledávek v roce 2015 (vlastní zpracování).....	56
Tabulka 14 – Oprava základu daně z přidané hodnoty (vlastní zpracování).....	58
Tabulka 15 – Hodnota pohledávek za dlužníka M a T (vlastní zpracování)	58
Tabulka 16 – Postoupení pohledávek (vlastní zpracování)	59
Tabulka 17 – Splátkový kalendář pro dlužníka S (vlastní zpracování)	61
Tabulka 18 – Splátkový kalendář dlužníka CH (vlastní zpracování)	62
Tabulka 19 - Snížení základu daně z příjmu pro rok 2016 (vlastní zpracování)	65